آشنایی با

متبرکات عربستان

دکتر سید عبدالوهاب طالقانی

حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت

بسم الله الرحمن الرحیم

آشنایی با مقررات عربستان

نویسنده:

عبدالوهاب طالقانی

ناشر چاپی:

مشعر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

آشنایی با مقررات عربستان

مشخصات کتاب

سرشناسه : طالقانی عبدالوهاب عنوان و نام پدیدآور : آشنایی با مقررات عربستان عبدالوهاب طالقانی [برای حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت .

مشخصات نشر : [تهران : نشر مشعر ۱۳۷۵.

مشخصات ظاهری : ۹۵ ص : جدول

شابک : ۴۵۰۰ ریال (چاپ سوم) ؛ ۴۵۰۰ ریال (چاپ چهارم) ؛ ۵۰۰۰ ریال: چاپ دهم ۹۶۴۷۶۳۵۲۴۹

یادداشت : چاپ سوم و چهارم: ۱۳۸۲.

یادداشت : چاپ دهم: تابستان ۱۳۸۴.

موضوع : حج -- راهنماها.

موضوع : عربستان سعودی -- راهنماها.

شناسه افزوده : حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت رده بندی کنگره : DS۲۰۳/ط۲آ۵

رده بندی دیویی : ۹۱۵/۳۸۰۴

شماره کتابشناسی ملی : م۷۵-۱۰۳۹۸

ص:۱

مقدّمه: ضرورت آموزشهای لمی

از دیر زمان، مردم این مرز و بوم، به کارهای مختلف از قبیل کشاورزی، صنعت، تجارت، زراعت و حرفه‌های گوناگون اشتغال داشته و زندگی خود را با مشاغل موروثی اداره می‌کردند و عمر خود را، بدون این که کمترین آموزش علمی کسب کرده باشند می‌گذراندند و تجارب استاد تنها از طریق مشاهده، به تازه واردها منتقل می‌گردید، او هم، چون بر کار مسلّط می‌شد خود را استاد و بی‌نیاز از کسب معلومات و آموختن آموزشهای علمی می‌دانست و آنچه را از دیگران آموخته بود، ضمن عمل به دیگران منتقل می‌کرد.

به همین سبب، سالهای متمادی گذشت و در کیفیت زراعت و کشاورزی، صنایع دستی، کسب و کار، مشاغل و فنون مورد نیاز و علاقه جامعه، تغییر و پیشرفتی به وجود نیامد و حتّی یک لحظه نمی‌توانستند

ص:۲

ص:۳

ص:۴۰

ص:۵

ص:۶

ص:۷

ص:۸

ص:۹

ص: ۱۰

بیاندیشند که می‌توانند در مشاغل موروثی، تحوّلی ایجاد کنند تا محصول متنوع، جالب و متناسب با ذوق مشتری عرضه نمایند و با زحمت کمتر، درآمد بیشتری به دست آورند.

آنان برای تبرئه خویش، مشاغل خود را «مشاغل سنتی» می‌نامیدند و معتقد بودند باید آنچه را که به ارث به دست آورده‌اند، به نسل بعد از خود تحویل دهند. سرانجام علم و آموزشهای علمی گسترش یافت و جامعه در عمل، به ارزش و توان آن واقف گردید؛ مثلًا به زارع آموختند که با اصول علمی، به راحتی می‌تواند آفات را دفع کند و زمین را برای بهره گیری بیشتر، آماده سازد و با نیروی کمتر، بهترین و بیشترین محصول را به دست آورد. به مقدار نیاز از آن استفاده کند و مازاد را برحسب اصول علمی برای خود و جامعه ذخیره نماید و یا به کشورهای مورد نیاز صادر کند.

شغل و یا مسؤولیت مورد بحث ما (مدیریت و معاونت کاروان) نیز یکی از نمودارهای مشاغل سنتی است. همگان کیفیت حاجی بردن و مشکلات آن را در قدیم می‌دانند و با سیستم و نظام حمله‌داری آن روزگار آشنایی دارند، واقعاً آنها برای تهیه مسکن، همراه بردن وسائل طبخ و مواد غذایی، پیداکردن گمشده‌های خود، تهیّه جا برای برگشت و ... چه زحمات طاقت‌فرسایی را متحمّل می‌شدند و سرانجام نه خود راضی بودند و نه زایران آنها!

اما امروزه بحمداللَّه سازمان حج و زیارت در تمام قسمتها، تحوّلی به وجود آورده و همه ساله با استفاده از تجارب علمی و عملی، امکانات

ص: ۱۱

بهتری در اختیار زایران قرار می‌دهد که بطور اختصار عمده‌ترین و مهم‌ترین آنها را یاد می‌آوریم:

۱- پذیرایی از زایران در فرودگاه جده، به نحو مطلوب با نیروهای کارآزموده و ثابت در فرودگاه و صرفه‌جویی چشمگیر در انتقال وسائل به فرودگاه توسط مأموران کاروانها.

۲- ارشاد و هدایت زایران به مسائل ایمنی و بهداشتی و آگاه کردن آنها به اهمیت سلامتی خود در عربستان، توسط مأموران هیأت پزشکی در فرودگاه جده.

۳- استفاده از بهترین اتوبوسهای «النقابهٔ العامه للسیارات» در وقت مناسب و بدون اتلاف وقت به خاطر ایجاد روابط حسنه با مسؤولان بالا.

۴- اجاره منازل با امکانات اولیه و توزیع آنها بین زایران به وسیله قرعه.

۵- تهیه بهترین و مناسب‌ترین مواد غذایی بطور عمده و توزیع آن بین کاروانها.

۶- تقویت و تجهیز هیأت پزشکی، با نیروی انسانی کافی و داروی لازم و ایجاد درمانگاههای متعدد.

۷- تشکیل ستادهای مختلف جهت رسیدگی به مشکلات زایران و شکایات آنان.

۸- تقویت امداد گمشدگان بویژه در منا.

ص: ۱۲

۹- توجه خاص به مشکلات منا و ایجاد راه‌حلهای عملی و کارساز، از جمله استانی کردن کاروانها و مشخص نمودن آنها با رنگ‌های مختلف.

۱۰- در نظر گرفتن موقعیت مناسب برای محل چادرهای منا و ملزم نمودن مؤسسه مطوفین به پذیرش پیشنهادهای سازمان.

۱۱- محوّل نمودن مسؤولیت نظافت، خارج کردن زباله‌ها، روشنایی، خنک کردن و مفروش نمودن چادرها، به مؤسسه مطوفین و آزاد کردن مدیران از درگیری با اینگونه مسائل.

۱۲- تغییر کلی در نحوه پذیرایی در عرفات و منا و رعایت جوانب ایمنی و سلامتی زایران.

۱۳- طرح جدید قربانی و تشویق زایران به استفاده از مسلخ‌های اتوماتیک.

۱۴- نظارت و اشراف کامل بر کلّیه مسائل رفاهی زایران و بر عملکرد مدیران کاروانها و ارزشیابی آنان.

گفتنی است که اجرای بسیاری از موارد فوق و پذیرش و انقیاد مسؤولان مختلف سعودی، مرهون مذاکرات و تلاشهای ثمربخش هیأت بلندپایه سازمان حج و زیارت است.

هیأت عالیرتبه سازمان حج، همه ساله در ماه جمادی الثانی (طبق برنامه تنظیم شده) با وزیر حج عربستان و مسؤولان و کارگزاران واحدهای ذی‌ربط ملاقات و مسائل مبتلابه را طرح و حل می‌کنند.

ص: ۱۳

این ملاقـات، در حـلّ مشـکلات و رفـع موانع، نقش مهمی را ایفـا می کنـد؛ زیرا هیـأت ایرانی بـا اسـتفاده از تجـارب سالهـای قبـل و بهره گیری از نظرات مسؤولاـن واحـدهای مختلـف، از موضع قـدرت بـا مقامـات سـعودی مـذاکره می کننـد و به نتایـج مطلوب نـایل می گردند.

فصل اوّل: آشنایی با حج برخی از کشورهای اسلامی

اشاره

اگر حاجیـان مـا از کیفیت امکانـات رفـاهی حجـاج سـایر کشورهـا از قبیـل تهیّه بلیـط و ارز، تهیه محل اسـکان، حمل و نقل، درمان وبهـداشت، خـدمات پزشـکی و ارشادهای دینی بعثه مقام معظم رهبری بی‌اطلاع باشـند، هرگز به خدمات ارزنده سازمان حج واقف نخواهنـد شـد و بجـای تشـکر و سپاس از زحمات کارگزاران حـج جمهوری اسـلامی ایران، احتمالًا از وضع خود شـکایت و گلایه خواهند داشت.

و نیز وقتی ا ز مسائل اجرایی و خدمات حج سایر کشورها مطلع باشند و وضع خود را با آنها مقایسه نمایند، با نهایت غرور و افتخار، توأم با رضایت قلبی، خدا را شاکر خواهند بود که از چنین امکانات وسیعی برخوردار می‌باشند.

لذا بهتر آن دیدیم که فصل اوّل را به «آشنایی با حج برخی از

ص:۱۴

ص: ۱۵

کشورها» اختصاص دهیم. آنچه از نظر خوانندگان محترم می‌گذرد، حاصل مصاحبه‌های شخصی اینجانب با مسؤولان حج کشورهای اسلامی است.

سوریه

زایران کشور سوریه، خود باید محل سکونت اجاره کنند. تغذیه به عهده خود آنها است. گروه و کاروان ندارند. دولت فقط اجازه خروج می‌دهد و کلیه مسائل بر عهده زایر است.

کویت

زایران این کشور به صورت کاروانی حرکت می‌کنند ولی کاروانها باهم متفاوتند. قیمت‌های مختلف و خدمات متفاوت آنان درست مانند سیستم حمله‌داری بیست سال قبل ایران است. سازمان خاصی متعهد برنامه‌ریزی و اجرای برنامه متحد نیست. هر کاروانی خود مستقل کار می‌کند. اجاره محل، تهیه مواد غذایی، آوردن آشپز و خدمه، آماده کردن وسائل و ... بر عهده مدیر کاروان است و قیمتی که برای زایر تعیین می‌شود برحسب خدماتی است که عرضه می‌کنند.

بنگلادش

با آن که این کشور یکصد و بیست میلیون جمعیت دارد و باید

ص: ۱۶

طبق قوانین اخیر، در هر سال یکصد و بیست هزار زایر اعزام نماید، ولی هشت هزار نفر بیشتر اعزام نمی‌کند. البته شرکت‌های خصوصی هم هشت هزار نفر می‌برند که جمعاً شانزده هزار می‌شود.

مسؤولان دولتی در ماه شعبان هشت ساختمان برای هشت هزار زایر اجاره می‌کنند و در هر ساختمان یک هزار نفر را اسکان می‌دهند، تغذیه بر عهده آنهاست.

فقط در مکه برای ناهار توسط آشپزهای بنگلادشی که در این شهر شاغل هستند، دو نوع غذای ساده پخته می‌شود (برنج و گوشت و عدس- برنج و مرغ و سبزیجات) و برای هر وعده غذا فقط ۴ ریال سعودی پرداخت می‌شود.

گفتنی است که هر یک هزار زایر بنگلادشی، یک روحانی برای تعلیمات حج دارند.

سنگال

زایران کشورهای آفریقایی وضع مطلوبی ندارند؛ زیرا فقر بر آنها حاکم است و نمی‌توانند در وضع رضایتبخشی به سر برند؛ مثلًا سنگال با هشت ملیون جمعیت، سالانه فقط سه هزار زایر می‌برد و خانمهایی که برای حج مشرف می‌شوند برای جمعیت خود و دیگران غذا طبخ می‌کنند و می‌فروشند؛ یعنی حاجیه خانم هم طباخ است و هم باید اعمال حج بجا آورد!

غنا

این کشور آفریقایی ۱۵ میلیون جمعیت دارد که یک سوّم آنها مسلمانند و سالانه فقط یک هزار نفر حاجی دارند. کاروان، تشکیلات و نظام در کار نیست. زائران مقداری از غذای خود را از غنا می‌آورند و بقیه را در عربستان تهیه می‌کنند.

سودان

کشور سودان با این که ۲۵ میلیون جمعیت دارد، در سال ۱۴۱۴ تنها هیجده هزار زایر به حج فرستاد!

آنان با وجود نزدیکی مسافت، (۱)نمی‌توانند ۱۱۰۰۰ جمعیت را (که طبق قانون اخیر است) به حج اعزام کنند!

در سودان کسی را در معاینات پزشکی رد نمی‌کنند. هر کس مایل باشد مشرف می‌شود. کاروان وجود ندارد. همه‌چیز به عهده خود زایر است. همه ساله عده‌ای از حاجیان سودانی به سودان برنمی‌گردند و در حال حاضر سیصد هزار سودانی در عربستان زندگی می‌کنند.

قطر

حداکثر نیم میلیون جمعیت در قطر زندگی می‌کند که از این تعداد،

۱- فاصله خرطوم تا جده با هواپیما حدود یکساعت و ده دقیقه است و از پورت سودان به جده فقط سی‌دقیقه می‌باشد.

ص:۱۷

ص: ۱۸

حدود پنج‌هزار زایر اعزام می‌شود. یکی از متموّلین معروف قطر همه ساله کلیه مخارج رفت و برگشت و خوراک ششصد نفر را می‌پردازد وآنها را با دو هواپیمای دربستی اعزام می‌نماید.

دولت مسؤولیت حجاج را به عهده شرکت‌های پیمانکار سیاحتی- زیارتی می‌گذارد و آنها نیز مانند کویت (که نظام بیست و اندی سال قبل حج ایران است) عمل می‌کنند.

پاکستان

از جمعیت ۱۲۰ میلیونی پاکستان، در سال ۱۴۱۳ هشتاد و هفت هزار و در سال ۱۴۱۴ نود و سه هزار زایر به حج اعزام شدند. با آن که مسؤولان حج و کنسولگری آنها در جده بسیار فعال و برنامه‌ریز هستند، ولی به خاطر فقر مردم، زایران دارای نظم خوبی نیستند و اغلب آنها از روستاها و افراد مسن می‌باشند و غذاهای محلی به همراه می‌آورند چراکه تغذیه بر عهده خود زایران است.

کشورهایی که زایرانشان نمونه‌اند:

اندونزی، مالزی و ترکیه

حجاج این کشورها در منازلی که توسط مسؤولان کشور خود اجاره می‌شود، اسکان می‌یابند ولی تغذیه آنها به عهده خودشان است.

فقط سازمان حج اندونزی در سال ۱۴۱۳ در مدینه یک وعده غذا به

ص: ۱۹

زایران می‌داد که آنهم بر اثر گلایه و شکایت مردم در سال بعد تعطیل گردید (البته با یک شرکت بزرگ قراردادی داشت که غذای بسته‌بندی شده به ساختمانهای استجاری حجاج اندونزی تحویل دهد)

اندونزی که دارای یکصد و هشتاد میلیون جمعیت است، در سال ۱۴۱۴ یکصد و شصت و پنج هزار زایر داشت. این کشور در هواپیماهای بزرگ به ظرفیت پانصد و بیست زایر، یک روحانی، یک مدیر و یک پزشک اعزام می‌کند (چون مسأله تغذیه در کار نیست، اعزام خدمه و مدیر متعدّد مفهومی ندارد)

زائران ترکیه اعم از زن و مرد تماماً لباسهای متّحدالشکل همراه با آرم این کشور بر تن دارند. سازمان حج این کشور علاوه بر تهیّه واجاره مسکن فقط یک تشک خواب بسیار جالب در برابر دریافت یازده دلار در اختیار هریک از زائران می‌گذارد.

زائر در پایان سفر می‌تواند آن را بفروشد، صدقه بدهد، دور بیاندازد یا با خود برگرداند. خصوصیات این تشک آن است که بهنگام حمل کردن، جمع می‌شود و بصورت یک ساک دستی درمی‌آید و بهنگام استفاده کیسه خواب نرم و ظریفی است شامل زیرانداز، رواندازو متکا.

توجه

دولت‌ها برای سلب مسؤولیت از خود، تغذیه را به عهده زایران گذارده‌اند ولی باید توجه داشت زایر که در اولین سفر خود، ناآشنا به امکنه و محل‌های مورد نیاز بوده و از زبان عربی بی‌اطلاع است چگونه

ص: ۲۰

می‌تواند در حال احرام، با خستگی راه و اعمال بسیار، به تهیه غذا بپردازد و خود را آرامش بخشد.

همگان اعتراف دارند که نظام حج جمهوری اسلامی ایران در میان کلیه کشورهای اسلامی الگو و نمونه است و زایر کاملًا آسوده و فارغ‌البال است و تمام وقت، به عبادت و زیارت می‌پردازد؛ زیرا تمام وسایل راحتی او توسط کارگزاران دلسوز و کارآزموده، از پیش آماده شده و حاجیان ایرانی وضع رضایتبخش بسیار مطلوبی دارند و حالت آنها با هیچ یک از کشورهای اسلامی قابل قیاس نیست.

سازمان حج و زیارت برای بالا بردن سطح کیفی حج، همه ساله تدابیری می‌اندیشد و طرح‌های سازنده‌ای عرضه می‌کند تا حجاج با اطمینان خاطر در کاروانها ثبت نام کنند و مطمئن باشند که کارگزاران کاروانها؛ اعم از مدیر و یا معاون، بهترین شرایط را برای آنها فراهم می‌کنند تا با خیال راحت به اعمال عبادی خود سرگرم باشند. در این راستا افزون بر انتخاب مدیران با تجربه و تحصیل کرده، پیوسته مسائل مبتلابه را به صورت کتاب و جزوه تهیه کرده و بین زایران توزیع می‌نماید تا سطح اطلاعات آنها در زمینه‌های مختلف (وظایف مدیر، معاون، خدمه، آگاهی از بناهای تاریخی، نقش هیأت پزشکی، ستاد مسکن، گروه تغذیه و ...) به نحو مطلوب افزایش یابد. باز هم به این حد قانع نشده و علاقمند است با تشکیل کلاسهای کارآموزی و آموزشهای علمی، اطلاعات لازم را به مدیران و معاونان کاروانها بیاموزد؛ زیرا معتقد است اینان سفرای جمهوری اسلامی ایران در کشور اسلامی دیگر

ص: ۲۱

هستند و باید آنها از لحاظ معلومات عمومی، اطلاعات مذهبی، تسلط بر زبان، اخلاق و ادب اسلامی و معاشرت، الگو و نمونه باشند و با داشتن اطلاعات کافی در زمینه آشنایی با مقررات حج عربستان و مؤسسه‌های وابسته به وزارت حج عربستان و قوانین موجود در این کشور، بتوانند در بحرانهای مختلف، بر مشکلات فائق آیند و مسائل مبتلابه زایران را به راحتی حل نمایند.

فصل دوّم:آشنایی با مؤسسه‌های حج عربستان و مقرّرات و تعلیمات حج این کشور

اشاره

وزارت حج عربستان، مسؤول تنظیم برنامه‌ها و هماهنگ کننده مسائل مختلف حج است و کلیه ملاقاتهای رسمی رؤسای بعثه‌های حج به منظور حلّ و عقد کارهای مربوط، در دفتر وزیر حج انجام می‌گیرد.

مسائل امنیتی حج را وزارت کشور به عهده دارد و مسائل خارجی را وزارت خارجه.

مسائل بهداشتی و درمان و دارو بر عهده وزارت بهداری است و مسائل هوایی با هواپیمایی کشوری.

وزارت حجّ عربستان برای اداره امور مختلف حجاج، چهار اداره تأسیس نموده که انتخاب رؤسا و یا تغییر آنها، از اختیارات وزیر حج می‌باشد.

ص:۲۲

ص: ۲۳

چهار اداره که پیش‌تر اشاره شد عبارتند از:

۱- مکتب الوکلاء الموحد

۲- النقابهٔ العامه للسّیارات

۳- المؤسسهٔ الأهلیّه لمطوّفی حجاج ایران

۴- مکتب الأدلّاء بالمدینهٔ المنوره

شرح وظایف این ادارات، به تفصیل با سایر تعلیمات حج، در کتاب ۹۵ صفحه‌ای مستقل چاپ شده و وزارت حج عربستان همه ساله آن را چاپ می‌کند و در اختیار مراجعه‌کنندگان می‌گذارد.

شایسته است مسؤولان سازمان حج، قبل از شروع به کار، این کتاب را با دقت مطالعه کنند؛ زیرا نکات ریزی دارد که اطلاع از آنها برای دست‌اندرکاران حج، در زمینه‌های مختلف اجرایی حج، بسیار مفید است و غفلت از آنها سبب می‌شود که حقوق مسلّم حاجی ایران تضییع گردد.

عدم اطّلاع از مقررات مؤسسه‌های وابسته به حج سبب می‌شود که مسؤولان، هزینه‌هایی را متعهّد شوند که نمی‌بایست و منافعی را از دست دهند که فقدان آنها باعث سلب آسایش و راحتی حاجی می‌گردد.

لذا توصیه می‌شود چنانچه خود به زبان عربی مسلّط هستند، از آن استفاده کنند و اگر آشنایی ندارند، تعلیمات حج عربستان را توسط یکی از مترجمین مسلّط خود، ترجمه و تایپ کنند و چندین بار آن را مطالعه کنند تا مطالب و نکات مهم، جهت به کار بستن و استفاده از آنها، در ذهن بماند.

ص: ۲۴

اینک مهمترین عناوین کتاب تعلیمات حج به اختصار ترجمه می‌شود:

باب اوّل: مسائل مورد نیاز حاجیان گرامی

در این بـاب با بیان ۱۷ مورد از مسائـل مورد نیاز (بهـداشتی، رفاهی، اجتماعی، و مقررات سـعودی) آگاهی‌های لازم به حاجی ارائه می‌شود.

باب دوّم: کرایه حمل و نقل و خدمات دیگر

در این باب مبلغ ۴۴۴ ریـالی را که حاجی بایـد به هنگام ویزا در کشور خودش و یا به هنگام ورود به عربسـتان در فرودگاه جـده به عنوان «اجور الخـدمات» بپردازد بیان شـده و همچنین کرایه جـده- مدینه منوره- مکّه مکرمه و یا جده- جحفه- مکه مکرمه و کرایه مشاعر مقدسه (مکه مکرمه- عرفات- مزدلفه، منا و مکه مکرمه) را که باید هر حاجی به «النقابهٔ العامه للسّیارات» بپردازد، دقیقاً شرح داده شده است.

(با توجه به تفاوت قیمت در ماشینهای بدون کولر، کولردار، و اتومبیل‌های سرباز و جیمس).

همچنین در بـاب دوّم با ۱۷ شـماره، مسائـل مختلف انتقال حاجی از شـهری به شـهر دیگر و نیز مقرّرات حمل و نقل به تفصـیل بیان گردیده است.

باب سوّم: زمان ورود و خروج زایر

۱- همه ساله در روز ۱۵ ذیقعده (طبق تقویم امّ‌القری) آخرین روزی است که تقاضای ویزای حج پذیرفته می‌شود.

۲- سه دسـته از حجاج تا آخرین روز ذیقعـده (طبق تقویم امّ‌القری) می‌توانند وارد عربسـتان شوند و پس از آن از ورودشان ممانعت می‌شود:

الف- کسانی که از راههای زمینی به عربستان وارد می‌شوند.

ب- کسانی که با هواپیما به مدینه وارد می‌شوند.

ج- کسانی که با کشتی می‌آیند ولی در غیر بندر جده پیاده می‌شوند.

گفتنی است که دو دسته از حجاج می‌توانند تا پایان روز چهارم ذی‌حجه وارد شوند:

الف- کسانی که با هواپیما می‌آیند و در جده پیاده می‌شوند.

ب- کسانی که با کشتی می‌آیند و در بندر جده پیاده می‌شوند.

۳- آخرین روزی که حاجی می‌تواند با وسایل نقلیه از جده به مدینه منوره برود، روز ۲۶ ماه ذی‌قعده است.

۴- آخرین روزی که حاجی می‌تواند با هواپیما از جده به مدینه برود، روز دوم ذی‌حجه می‌باشد.

۵- آخرین روزی که حاجی می‌تواند با هواپیما از مدینه به جده بیاید، روز ششم ذی‌حجه است.

ص:۲۵

ص: ۲۶

۶- حاجیانی که از طریق هوا می‌آیند، باید بین سی‌ام ذی‌حجه تا دهم محرم طبق تاریخ‌هایی که در بلیط آنها قید شده، خاک سعودی را ترک کنند.

اما حاجیانی که از راه زمینی آمده‌اند باید تا پنجم محرم برگردند.

و حاجیانی که از راه دریا آمده‌اند، پایان برگشت آنها همان پایان ویزای آنها است که در هر حال از آخر محرم تجاوز نمی‌کند.

۷- در هر حال برای آن که حاجی با مشکلاتی روبرو نشود باید در ابتدای ورود خود، تاریخ بازگشت را مشخص کند و بهیچ وجه نباید از مدت ویزای آن بگذرد؛ زیرا ماندن در سعودی بدون ویزا و یا با ویزای پایان یافته، ممنوع است.

باب چهارم: اهم وظائف مؤسسه مطوفین، مکتب ادلّاء و مکتب الوکلاء

اشاره

در این باب وظایف هر یک از ادارات فوق، به تفصیل بیان شده است، نخست به شرح وظیفه «مؤسسه مطوفین» در ۲۸ شماره پرداخته است.

بسیار بجاست که شمّه‌ای از وظایف مؤسسه مطوفین را بیان کنیم تا معلوم شود آنچه را که واحدهای مختلف سازمان حج انجام می‌دهند، از وظایف مؤسسه مطوفین است نه از وظایف آنها و ما با اعزام نیرو، بر آن شدیم که وظایف آنها را انجام دهیم و آنها را با توجه به

ص: ۲۷

حقوقی که دریافت می‌دارند، بیکار کنیم و بعد فریاد بزنیم کار زیاد است! کار مشکل است! آنها وظایف خود را انجام نمی‌دهند! پیشنهاد می‌شود سازمان، وظایف مؤسسه را از خود مؤسسه بخواهد و خود با نیروی بسیار کمی، بر حسن اجرای امور ناظر باشد.

اهمّ وظایف مؤسسه مطوّفین، طبق تعلیمات وزارت حج عربستان:

۱- مؤسّسه موظّف است به استقبال حجاج (در مرکز تفویج الحجاج) برود و آنان را با وسائل و اثاثیه‌هاشان به منازل خود هدایت کند.

و چنانچه مؤسسه در انجام این وظیفه قصور کند، وزارت حج به عنوان مجازات، آن را از عواید و درآمدی که به آن اختصاص داده، محروم می‌سازد.

۲- مؤسسه مطوفین پیوسته باید نمایندگان خود را به دفاتر «ستاد هدایت گمشدگان» (که از طرف وزارت حج در نقاط مختلف تعیین شده است) بفرستد و حجاج گمشده را تحویل بگیرد و آنان را به منازل خود برساند؛ اعم از مکّه مکرمه، منا و عرفات. و نیز اگر زایری گم شود، باید وضع او را هر شش ساعت یکبار به واحدهای امنیتی و جهات مختصه اعلام کند.

۳- مؤسسه باید حاجی را- اگر بیمار شد- به نزدیکترین مرکز

ص: ۲۸

بهداری برساند و اگر حالش مساعد نبود باید به سرعت برای او پزشک حاضر کند.

۴- مؤسسه باید اتوبوسهای حجاج را در زمانهای مناسب، برای رفتن به منا و عرفات، حاضر و آماده کند.

و نیز این وظیفه مؤسسه است که با هر اتوبوسی یک نماینده جهت راهنمایی و ارشاد راننده اعزام نماید و آنها را دقیقاً به چادرهای خود هدایت کند.

۵- نظافت چادرها، در اختیار گذاردن آب آشامیدنی فراوان، مفروش کردن چادر، استخدام خدمه کافی جهت نظافت کلّی و از بین بردن پشه و مگس و انتقال زباله و ضایعات به خارج، تماماً بر عهده مؤسسه مطوّفین است.

سپس وظایف «مؤسسه اهلیهٔ الأدلّاء» را در مدینه منوره در ۲۳ شماره آورده است. تمام وظایف مؤسسه مطوّفین در مکه مکرمه را باید مؤسسه اهلیهٔ الأدلاء در مدینه منوره انجام دهد. (۱)

توجه: چون مؤسسه دارای نُه دفتر است و سر و کار مدیران با این دفاتر می‌باشد جهت اطلاع و استفاده آقایان آدرس آنها در ذیل درج می گردد.

۱- متأسفانه در این چند سال شاهد بوده‌ایم که هیچیک از این دو مؤسسه، به وظیفه خود عمل نکرده‌اند و سازمان حج با اعزام نیرو، به نام واحد مسکن، واحد حمل و نقل و واحدگمشدگان و امدادگران، وظایف آنها را انجام داده و کم‌کاری آنان را جبران کرده‌اند.

ص: ۲۹

شماره‌رئیس دفترنایب رئیس‌شماره تلفن‌آدرس دفتر

۱ طلال محمد مکی رضا صحره ۵۵۸۸۸۳۶ الشثة أمام مقر المؤسسة-

منزل الشیخ/ عبدالحمید قطب

۲ طلعت قطب محمد مغازل ۵۵۷۳۰۲۷ الششة أمام مدرسة جعفر المتوسطة

۳ خالد أزهر زهیر مغازل ۵۵۷۱۱۹۵ الششة أمام مقر المؤسسة عمارة السعادة

۴ حسن علی معزوزة بکر قطب ۵۵۶۱۹۱۳ الششة بجوار مکتبة (مکتبتی)

۵ عبدالرحمن ازهر علی صحره ۵۵۷۵۱۸۹ الششة أمام مقر المؤسسة عمارة السعادة

۶ محمد حسن جمال فاضل حمزه ۵۵۸۵۲۹۲ الششة أمام مرکز بن داؤد

۷ عبدالعزیز صحره هانی صحره ۵۵۶۴۵۵۲ العزیزیة بجوار جسر الملک خالد

منزل عبدالمؤمن الصباغ

۸ عبداللّه غنام محمد السناری ۵۵۷۵۸۹۵ الششة أمام مقر المؤسسة

۹ عباس حمزه محمد ازهر ۵۵۷۱۲۲۹ الششة أمام مقر المؤسسة عمارة السعادة

(تلفن: ۵۵۸۰۰۵۵- ۵۵۸۰۰۴۴- ۵۵۸۰۰۲۲ فاکس: ۵۵۸۳۵۲۲)

وظائف مکتب الوکلاء الموحد

مکتب الوکلاء الموحّد، رابط بین مؤسسه مطوفین، النقابه و مؤسسه ادلّاء در مدینه منوره و حجاج و بعثه‌های حج می‌باشد. این واحد بر آنها اشراف دارد و هم‌آهنگ کننده برنامه‌های رفت و برگشت حجاج از کشورهای خود به عربستان و نیز نقل و انتقال بین شهری حجاج و مشاعر مقدس می‌باشد.

حقوق مؤسسه مطوفین را برای تجهیز چادرها، مکتب الوکلا به عنوان «اجور الخدمات» دریافت می‌کند و به مؤسسه می‌پردازد.

کرایه اتوبوسهای النقابة العامه را مکتب الوکلا دریافت می‌کند وبه النقابه می‌پردازد.

ص: ۳۰

بایـد اذعـان نمود که مکتب الوکلاـ رابـط بین بعثه‌هـای حـج و سایر مؤسـسه‌ها به شـمار می‌رود و نیز در کلیه موارد حلّال مشـکلات بعثه‌های حج و حجاج می‌باشد.

وظایف مکتب الوکلا، طی ۱۵ شماره بیان شده است.

واجبات دفتر زمازم در مکّه

مسؤولیت عمـده مکتب الزمازمه، رساندن آب آشامیدنی برای حاجیان در مراکز اسـتقبال و تفویج الحجاج و همچنین در منازل آنها می‌باشـد. لیکن متأسـفانه تـا کنون از دادن آب زمزم به خانه‌هـای حجـاج، خبری نـداریم و فقط در کتاب تعلیمات آمـده ولی وجود خارجی ندارد.

باب پنجم: ضوابط اسکان حاجیان

مفصل‌ترین بحث در این کتاب، پیرامون مسائل اسـکان زایر و اجاره منازل و شـرایط تفصـیلی آنها است که در شانزده صـفحه کامل نقل شده است و مسؤولین اجاره منازل حتماً باید با دقت آنها را مطالعه کنند.

باب ششم: مقررات النقابه‌العامّه و شرکت‌های مسافربری وابسته

اشاره

در این باب، وظایف النقابه (سندیکای ماشین‌داران زمان حج) و شرکت‌های سهام‌دار را مفصل بیان کرده است.

مقررات ایاب و ذهاب به مکه مکرمه، از روز پنجم ذی‌حجه

طبق تعلیمـات حـج، پایـان روز چهـارم ذی‌حجه آخرین روزی است که مسـافران از مـدینه منوره با اتوبوس می‌تواننـد به مکه مکرمه حرکت کنند.

و نیز آخرین روزی که مسافران می‌توانند با هواپیما وارد جده شوند.

و همچنین چهارم ذی‌حجه، روز پایانی ورود سواری‌های شخصی است به مکه مکرمه.

از روز پنجم ذی‌حجه، از ورود سواری‌های شخصی به مکه مکرمه ممانعت می‌شود.

از هر طرف که زایر بخواهـد با سواری وارد مکه مکرمه شود، مقابل مراکز تفویج الحجاج (محل دسـته‌بندی حاجیان و اعزام آنها به منـازل خود بـا راهنمـایی مؤسـسه مطوفین) پلیس، راه را بسـته است و یـک راه به طرف پارکینـگ مرکز تفویـج الحجاج باز کرده و سواری‌هـا را به اجبـار به طرف پارکینگ می‌فرسـتد و بطور کلی از روز پنجم ذی‌حجه همه مسافران سواری‌های خصوصـی، موظف هسـتند ماشـین‌های خود را در پارکینگ بزرگ (تفویج الحجاج) پارک کنند و با اتوبوسـهای عمومی، داخل شهر شوند و از آنجا با وسائل عمومی پس از انجام عمره تمتع، به عرفات و بعد به منا بروند.

در این سالها که پلیس سعودی با شدت تمام در تمام جاده‌ها (از

ص:۳۱

ص: ۳۲

هر طرف که امکان ورود به مکه مکرمه وجود داشته باشد) از ورود سواری‌ها ممانعت می‌کند و همه پارکینگ‌ها از سواری تکمیل می‌شود، باز می‌بینیم راههای عرفات به مزدلفه برای حرکت اتوبوسها کافی نیست و راه چندین دقیقه‌ای را چندین ساعت باید طی کنند حتی برخی باید نیت وقوف اضطراری کنند و کثرت ماشین‌های سواری مانع حرکت سریع اتوبوسها می‌شود.

در هر حال افراد بعثه‌ها و اعضای هیأت پزشکی و یا رؤسای ستادها و رؤسای بعثه‌ها و افرادی که به اجبار از مدینه منوره دیر حرکت می‌کنند و یا در جده کار ضروری دارند و باید مرتب در حال تردد باشند، در روزهای آخر ذی‌قعده باید مشخّصات اتومبیل‌هایی را که می‌خواهند برای تردّد مکرر استفاده کنند، به سرکنسولگری بدهند تا سرکنسولگری لیست آنها را با لیست اتومبیل‌های مورد نظر خود به وزارت خارجه بفرستد و درخواست مجوز نماید.

وزارت خارجه برای تعداد محدودی مجوز می‌فرستد.

مجوز عبارت است از کارت صورتی رنگی که مشخصات اتومبیل و راننده (نوع سواری، رنگ، شماره پلاك و نام و مشخصات راننده) در آن نوشته شده است.

این کارت باید پیوسته در اتومبیل باشد و به پلیس نشان داده شود.

بعضی مواقع، به هنگام شدّت ترافیک و خستگی مفرط پلیس،

ص: ۳۳

مأموران حتی به این ورقه اعتنایی نمی‌کنند و از ورود اتومبیل ممانعت می‌نمایند.

اینجاست که باید با نرمش، خستگی را از جان پلیس برطرف کرد و با جلب رضایت او به چابکی داخل شهر شد.

بنابر این، برای کسانی که قصد تردد مکرر دارند و یا خروج آنها از مکه مکرمه ضرورت دارد (مانند کسانی که عصر پنجم ذی‌حجه در میهمانی ملک شرکت می‌کنند) به دست آوردن مجوز الزامی است.

و حتی کارت مجامله اثری ندارد چون کارت مجامله که از طرف وزارت حج به افراد بعثه‌ها و یا رؤسای حج داده می‌شود، برای معرفی شخصیت آن فرد مفید است ولی پلیس از ورود سواری ممانعت می‌کند نه از ورود شخص. بنابر این گرفتن مجوز ورود سواری ضرورت دارد و نباید در این قانون غفلت نمود.

فصل سوّم:مراسم و جشنهای رسمی در زمان حج

اشاره

روی یکم ذی‌حجه، بعد از طلوع آفتاب، مراسم شستشوی کعبه مقدسه انجام می‌گیرد. دعوت کننده امیر ماجد بن عبدالعزیز امیر مکه مکرمه می‌باشد و امیر مکه مکرمه به نیابت از ملک فهد، کعبه مقدسه را با گلاب می‌شوید. در این مراسم وزارت حج برای کشورهای اسلامی کارت دعوت می‌فرستد؛ برای هر کشوری دو کارت، اگر یک کشور اسلامی، خواهان کارت بیشتری باشد فقط باید از شخص امیر ماجد، امیر مکه معظمه، بخواهد و او به دفترش دستور می‌دهد و آنگاه چند کارت دعوت در اختیار می‌گذارند. وزارت حج قادر بر اعطای کارت بیشتر از حد معمول نیست، به ایران دو کارت می‌دهد امیرالحاج و رئیس سازمان حج و زیارت.

دعوت ملک به صرف شام

عصر روز پنجم ذی‌حجه ملک رؤسای کشورهای اسلامی و رؤسای بعثه‌های حج را به صرف شام در قصرالسلام (دیوان ملکی) در جده دعوت می‌کند. معمولًا یک کارت از طریق روابط عمومی وزارت حج (العلاقات العامه) در اختیار رئیس بعثه قرار می‌گیرد.

رئیس بعثه در میهمانی شرکت می‌کند.

ساعت حضور ۱۲ ۸ ساعت رسمی ۹ بعد از ظهر

چون دعوت کننده این مهمانی شخص ملک است، لذا از ابتدا تا پایان مراسم شاه در جلسه حضور دارد، ابتدا با یکایک نمایندگان کشورهای اسلامی و روسای بعثه‌ها تعارف و احوالپرسی می‌کند، معمولًا از نمایندگان کشورها احوال رئیس آن کشور را می‌پرسد و به گرمی پذیرایی می‌نماید.

فلسفه وجودی این جلسه، تحبیب قلوب و ایجاد محبت در نمایندگان کشورهای اسلامی می‌باشد.

مراسم و جشنها در خلال مراسم حج

۱- شام روز یازدهم ذی‌حجه هر سال، وزیر حج در منا از تمامی روسای بعثه‌های اسلامی دعوت می‌کند تحت عنوان: «الندوه الإسلامیهٔ السنویهٔ الکبری»

زمان: بعد از نماز مغرب روز یازدهم ذی‌الحجه.

ص:۳۴

ص:۳۵

ص: ۳۶

مکان: منا قصر دیوان ملکی.

جهت صرف شام.

۲- وزیر حج ساعت ۹ بعداز ظهر روز چهاردهم ذی‌حجه، روسای بعثه‌های حج را در سالن لیلتی (قاعهٔ لیلتی) دعوت می‌کند: تحت عنوان:

«الحفل السنوی»

محل برگزاری جشن: جده طریق الملک (قاعهٔ لیلتی)

در این جشن روسای بعثه‌ها از تسهیلاتی که حکومت عربستان سعودی برای حجاج کشورهای مختلف فراهم نموده و نیز از شخص وزیر حج تشکر می‌کنند در حقیقت فلسفه وجودی این جلسه، مدح و ثنای مسؤولان حج عربستان می‌باشد و در پایان وزیر حج هم از همه شرکت‌کنندگان تشکر می‌نماید.

آب زمزم واقعی و مقداری نشریه‌های تبلیغاتی در اختیار شرکت‌کنندگان گذاشته می‌شود.

فصل چهارم:آشنایی با برخی از مقرّرات عربستان در ارتباط با امور حجاج

اشاره

در هر سازمان یا وزارتخانه‌ای، باید محور اصلی را مشخص نمود تا وظایف به خوبی روشن گردد؛ مثلًا چون در وزارت آموزش و پرورش، محور دانش‌آموز و تعلیم و تربیت اوست پس به معلم، فضا، وسائل، کتابخانه، آزمایشگاه، زمین ورزش و صدها مسأله دیگر، در مورد رشد دانش‌آموز، نیاز است، در سازمان حج و زیارت، محور زایر و حاجی است، لذا سازمان تشکیل یافته تا در خدمت زایر باشد و وظیفه مدیر و معاون کاروان نیز مشخص است.

فلسفه وجودی کاروان و انتخاب مدیر و معاونِ واجد شرایط، تأمین آسایش، جلب رضایت زایر و اطمینان بر صحت اعمال او می‌باشد.

بنابر این کسی که در یک کشور بیگانه است، باید با مقرّرات و

ص:۳۷

ص: ۳۸

قوانین آن کشور آشـنایی کامل داشته باشد تا به هنگام روبرو شدن با مشـکلات بتواند به راحتی مشـکلات زایران را حل کند و در بحرانهـای مختلف، با درایت و بردباری، زایر را یاری دهـد و او را در مراحل سـخت انیس و مونس باشـد. لـذا بر این اساس، به اهم مقرّرات و مسائلی که آشنایی با آنها ضرورت دارد بشرح زیر می‌پردازیم:

۱- همراه داشتن مواد مخدر

۲- کشف دلار تقلّبی

۳- مسأله تشابه اسمی در فرودگاه جده

۴- حوادث و تصادفات

۵- تشکیل پرونده و تعقیب آن تا سرحد دریافت دیه

۶- دفن جسد در عربستان

۷- انتقال جسد به ایران

مشکلات احتمالی در فرودگاه جده

۱- همراه داشتن مواد مخدر

زایر معتـاد می‌کوشـد تـا بـا جاسـازی مقـداری تریـاک (و یا هر معجون دیگری که خود صـلاح می‌دانـد) خود را در ایام تشـرف از عوارض اعتیاد نجات دهد اما غافل از آن که مأموران حرفه‌ای عربسـتان به راحتی کشف می‌کنند و برای زایر و مسؤولان، مشکلاتی به وجود می‌آورنـد. در چنین حـالتی، بهترین و موثّرترین راه نجـات آن است که مـدیر کاروان به طرفـداری از مأموران و حمایت از نحوه عملکرد آنها وارد صحنه شود

ص: ۳۹

و ساحت مقدس جمهوری اسلامی ایران را از اینگونه اعمال منزه بداند و الّا در صورت طرفداری از کار غلطِ زایر معتاد، هم به نظام مقدس حاکم بر ایران بدبین می‌شوند و هم مشکلات فراوانی برای زایر و مسؤولان ایجاد می‌نمایند. پیشنهاد می‌شود مدیر و مأموران ستاد جده، به هیچ عنوان از فرد خاطی طرفداری نکنند. تجربه نشان داده است در چنین حالاتی، زایر راحت‌تر و سریع‌تر آزاد می‌شود.

۲- همراه داشتن دلار تقلّبی

اگر در مدینه یا مکه صرّاف‌های سعودی زایری را به جهت داشتن دلار تقلّبی به دام بیاندازند، او را روانه ادارات شرطه می‌کنند شرطه پس از بازداشت موقت، دلارهای تقلبی را ضبط می‌کند و به صاحبش برنمی‌گرداند سرانجام زایر با خسارت فراوان و رنج روحی بسیار آزاد می‌شود.
به مسافران خود تذکّر دهید از خرید ارز از افراد معمولی و دلّالها اجتناب کنند.

۳- تشابه اسمی

گاهی زایری را در فرودگاه به خاطر مشابهت اسمش با اسم کس دیگر معطل می‌کنند و چون برای زایر سابقه نداشته، او و همراهانش سخت مضطرب و نگران می‌شوند.
به زایران خود آگاهی دهید که معطل شدن شما در فرودگاه،

ص: ۴۰

مشکلی برای شما به وجود نمی‌آورد، چند ساعتی برای تحقیق، نگه می‌دارند ولی سرانجام آزاد می‌شوید. این شمایید که باید پیوسته همراه زایر باشید و او را از لحاظ روحی تقویت کنید.

۴- حوادث و تصادفات

اصولًا آشنایی با مقرّرات هر کشوری، مسافر را زودتر به نتایج مطلوب مورد نظر خود موفق می‌کند و او را از سرگردانی و اتلاف وقت و تضییع حقوق حفظ می‌نماید.
یکی از مسائل مبتلابه در عربستان، مسأله تصادف با وسائل نقلیه است.
افراد مسن و ناآشنا به راهها و خیابانها و محل‌های عبور غیر مجاز، زودتر دچار آسیب و حادثه می‌شوند و چه بسا افرادی که بر اثر تصادف، عضو و یا جان خود را از دست می‌دهند و به خاطر عدم آشنایی با مقرّرات عربستان، حقوق مسلّم آنها و یا حقوق ورثه‌شان تضییع می‌گردد و بدون تشکیل پرونده و تعقیب مسأله به خاطر آن که این فرد غریب است و می‌خواهد به کشور خود برگردد، رضایت می‌دهد و پرونده مختومه می‌شود.
و یا آن که بر اثر ندانستن زبان و مفاهیم کلمات، در اداره پلیس و یا بیمارستان، به او پیشنهاد می‌شود «تنازل» بده، او هم بدون درک معنا و مفهوم تنازل، می‌گوید: من با تنازل موافقم و در حالی ورقه را امضا می‌کند که نمی‌داند زیر ورقه رضایت را امضا کرده است! و مدتی بعد

ص: ۴۱

آشنایان وی به دفتر نمایندگی مراجعه می‌کنند که فلان شخص در فلان زمان تصادف کرده و به نقص عضو مبتلا شده حق و حقوق خود را مطالبه می‌کند، پس از مدتی تفحص و پیدا کردن پرونده توسط دفتر نمایندگی، معلوم می‌شود که مسافر به خاطر شتابزدگی و تعجیل در مراجعت به ایران و ندانستن زبان و معنای کلمات، از شکایت تنازل نموده؛ یعنی رضایت داده و پرونده بسته شده است، لذا گفته می‌شود دیگر راهی برای احقاق حق او وجود ندارد و یا فرد تصادفی را به ایران می‌برند و در ایران فوت می‌کند و دلیلی بر اثبات دعوای خود ندارند که مرگ او در ایران به خاطر تصادف او در عربستان بوده است.

مراحل قانونی تشکیل پرونده یک تصادف را از ابتدا تا انتها توضیح می‌دهیم تا مسؤولان در هر زمان با هوشیاری بتوانند حقوق مسلّم افراد را حفظ کنند و در عربستان حامی و مدافع منافع اتباع خود باشند.

۵- مراحل تشکیل پرونده

به مجرد تصادف، همراهان و آشنایانِ فرد آسیب دیده، باید صحنه تصادف را به حال اولیه حفظ کنند و به سرعت پلیس را در جریان بگذارند. پس از حضور پلیس و یادداشت مشخصات صحنه و زمان و مکان تصادف، فرد مجروح را به نزدیک‌ترین بیمارستان منتقل نمایند.

تذکر این نکته ضروری است که همراهان مجروح باید نام و مشخصات پلیس و محل اداره او را بپرسند و پس از انتقال مجروح به

ص: ۴۲

بیمارستان و تحت درمان قرار دادن او، به دفتر ستاد (مکه یا مدینه) مراجعه کنند و گزارش مشروح را به قسمت «رفاه ستاد» تقدیم نمایند.

بدیهی است این گزارش شامل مشخصات مجروح، راننده، وسیله نقلیه، زمان و مکان حادثه و مشخصات پلیس و اداره او می‌باشد.

مسؤول رفاه ستاد باید به «اداره مرور» که افسرش کروکی صحنه تصادف را ترسیم نموده، مراجعه نماید و تقاضا کند طی چه شماره‌ای آن حادثه ثبت شده است شماره دفتر را بگیرد و به پرونده اضافه کند ومرتب تا پایان مراسم حج، به اداره مرور برای به جریان انداختن مراحل قانونی پرونده مراجعه نماید.

در پایان، اگر بیمار همچنان بستری است و پرونده مراحل نهایی خود را طی نکرده است، مسؤول موظف است به هنگام عزیمت به ایران، لیستی تهیه نماید و اسامی مجروحین را با نام بیمارستانها و شماره پرونده آنها و نام افسر و سایر مشخصات مورد نیاز را ثبت و به دفتر نمایندگی سازمان در جده تحویل دهد.

پس از طی این مراحل، دفتر نمایندگی در فرصت مناسب یکایک پرونده‌ها را توسط مأمور خاص این قسمت، تعقیب می‌کند و نتیجه نهایی را به مدیریت کل رفاه سازمان حج تقدیم می‌دارد و اداره کل مراتب را به خانواده‌های آنها اعلام می‌کند و اگر مجروح بر اثر شدت حادثه فوت نماید و ورثه تقاضا کنند که جسد متوفی به ایران حمل گردد، اقدام می‌شود.

در این صورت دفتر نمایندگی باید از سرکنسولگری کتباً تقاضا

ص: ۴۳

کنـد که مراتب را به امیر مکه مکرمه اعلام نمایـد آنگـاه دارالاماره، به قسـمت‌های مختلف نامه می‌نویسـد و موافقت خود را اعلام می‌کند.

مأمور سرکنسولگری به اتفاق مأمور دفتر نماینـدگی بایـد حـدود یک هفته در ادارات مختلف رفت و آمـد کننـد تا سرانجام موفق شوند جنازه به ایران حمل گردد.

۶- مراحل انتقال جسد به ایران

نوشـتن جزئیات مختلف در این نوشـتار ضرورت ندارد زیرا مسأله متوفیان و انتقال جسد به ایران، پرونده خاصی دارد که مسؤولان با مراجعه به پرونده، به جزئیات امر آگاه خواهند شد و وظیفه خود را انجام خواهند داد.

پس از انتقال جسد و یا به خاک سپاری در مدینه منوره و یا مکه مکرمه، نوبت تعقیب پرونده جهت دریافت دیه می‌رسد.

جسـد زمانی به ایران انتقال می‌یابـد و یا در عربسـتان به خاک سپرده می‌شود که بیمارسـتان گواهی فوت داده باشد، پلیس هم تأیید کند و این مدارک تماماً در پرونده متوفی ثبت و ضبط گردد.

اداره رفاه از خـانواده متـوفّی می‌خواهـد حصر وراثت متـوفّی را به عربی ترجمه کننـد و نیز ورثه نـامه‌ای بنویسـند و سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران را در جـده وکیل نمایند که به ادارات و محاکم مراجعه کنند و دیه متوفی را دریافت و به آنها تسلیم کنند. این نامه‌ها پس از ترجمه باید به گواهی وزارت خارجه در تهران و به تأیید سفارت عربستان در

ص: ۴۴

تهران برسد و از طریق اداره رفاه به دفتر نمایندگی سازمان در جده ارسال شود.

آنگاه مأمور دفتر نمایندگی با در دست داشتن مدارک موجود، مراحل قانونی پرونده را در محاکم مختلف تا سرحد دریافت دیه، تعقیب می‌کند.

در این هنگام نماینده سرکنسولگری با در دست داشتن مدارك و معرفی‌نامه از سرکنسولگری، در دادگاه حاضر می‌شود و دیه متوفی را دریافت می‌کند و در اختیار سازمان حج می‌گذارد که به خانواده متوفی تسلیم نمایند.

چند تذکّر:

۱- اگر متوفی مرد باشد و راننده صد در صد مقصر شود، مبلغ یکصد هزار ریال سعودی به ورثه تعلق می‌گیرد و چنانچه ۵۰٪ راننده و ۵۰٪ متوفی مقصر گردد، دادگاه راننده را به پرداخت پنجاه هزار ریال محکوم می‌کند.

در ضمن اگر متوفّی زن باشد، کلّ دیه پنجاه هزار ریال است؛ زیرا همچنانکه سهم‌الارث زن، نصف مرد است، دیه زن هم نصف دیه مرد تعیین شده است.

۲- اگر راننده معسر باشد؛ یعنی قادر به پرداخت دیه نباشد و فقر و اعسار او ثابت گردد، محکمه او را آزاد می‌کند و دیه را بیت‌المال می‌پردازد.

ص: ۴۵

فصل پنجم:نقش ستادهای مکه مکرمه و مدینه منوره

اشاره

بدیهی است اداره و کنترل و مراقبت هزاران نفر در شهرهای مدینه منوره و مکه مکرمه به ستادی قوی و منسجم، متشکل از نیروهای ورزیده و متخصص در شؤون مختلف، نیازمند است.

ضرورت ایجاب می‌کند که در هر زمینه‌ای واحدی تشکیل شود و زایر را یاری نماید تا زایر احساس نکند که در خارج از میهن اسلامی غریب و تنها زندگی می‌کند و فریادرس و پایگاهی وجود ندارد که به مشکلات او رسیدگی کند.

مجموعه واحدهای مختلفی که پاسخ‌گوی احتیاجات زایر است، ستاد نامیده می‌شود.

در حقیقت ستادها، پایگاهی است جهت تقویت روحی

ص: ۴۶

و پاسخگویی نیازهای زایران و مرکزی است جهت اداره شؤون مختلف کاروان‌ها.

ما در هر یک از ستادهای مکه مکرمه و مدینه منوره واحدهای زیر را فعال و پرتحرک می‌یابیم که با توجه به حوزه مسؤولیت هر یک به اهمیت نقش ستادها واقف می‌شویم.

۱- واحد مسکن، جهت بررسی اشکالات موجود در خانه‌های استیجاری.

۲- واحد تدارکات، به منظور تأمین نیازها و جوابگویی مواد خوراکی و تغذیه زایران.

۳- واحد امداد، جهت رساندن گمشدگان به منازل خود.

۴- واحد پست و تلفن، برای برقرار کردن ارتباط و رساندن نامه‌های پستی به کشور زایر.

۵- واحد شکایات و بازرسی.

۶- واحد رفاه جهت رسیدگی به دستگیر شدگان، تصادفی‌ها، فوتی‌ها.

۷- واحد ترجمه و مترجمان، به منظور حضور در دادگاهها، اداره‌های مرور، بیمارستانها و مراکز مورد نیاز.

۸- واحد اشیای گمشده و رساندن آنها به صاحبان.

۹- واحد امور مالی و حسابداری جهت رسیدگی به کارهای مالی کاروان‌ها.

ص: ۴۷

۱۰- واحد منا و عرفات مخصوص ستاد مکه مکرمه.

۱۱- واحد حمل و نقل بین شهری.

۱۲- واحد امور خارجه، جهت استقرار کارمندان اعزامی وزارت خارجه و بررسی مسائل ایمنی و حل مشکلات زایران.

چون این نوشتار گنجایش تفصیل یکایک واحدهای فوق‌الذکر را ندارد، به همین فهرست اکتفا می‌کنیم.

نقش هیأت پزشکی

با توجه به جمعیت بی‌شمار موسم حج، امکانات وسیع درمانگاهها و مراکز درمانی سعودی و تجهیزات آنها برای تمامی حجاج کافی نخواهد بود و باید هر یک از کشورهای اسلامی به نوبه خود، آنچه در توان دارند از اعزام پزشک، پرستار و فرستادن دارو و تجهیزات درمانگاهها کوتاهی نکنند.

در موسم حج بیمارستانها و درمانگاههای اندونزی، مالزی، ترکی و مصری و دیگر کشورها را می‌بینیم که بسیار فعال عمل می‌کنند. جمهوری اسلامی ایران نیز همه ساله با اعزام تیم‌های پزشکی متخصص و پرستارهای پرحوصله و داروهای مورد نیاز، بیمارستان و درمانگاههای خود را برای پذیرش ایرانیان آماده می‌کند و بحمداللّٰه همگان اعتراف دارند که نه تنها هیأت مجهز پزشکی ایران به درمان بیماران خود پرداخته بلکه بیماران کشورهای دیگر به درمانگاههای

ص: ۴۸

ایران مراجعه کرده و از معالجه و داروی رایگان استفاده کرده‌اند و خوشحال برمی گردند.

سالهای گذشته در موسم حج همه شاهد بوده‌اند که امکانات سعودی پاسخگوی نیاز تمامی حجاج کشورهای اسلامی نبوده و با وجود تجهیزات بسیار قوی و وسیعی که هیأت پزشکی ایران در اختیار حجاج ایران گذارده باز هم در منا و عرفات با مشکلات زیادی روبرو می گردد.

گرمازدگی در منا، خستگی مفرط ناشی از بی‌خوابی شب قبل، گم کردن چادرها و سرگردان شدن زایر، نداشتن استراحت کافی و ... همگی عواملی است که زایر را آسیب‌پذیر می کند.

و تیم پزشکی را بیش از حد توان، خسته می‌سازد.

بنابر این هیأت پزشکی را در منا باید از هر جهت مجهز نمود؛ زیرا رسالت پزشکی در منا تجلّی می کند و پایگاهی است که به حق بلاوقفه در خدمت زایر است و در این زمان نقش تیم پزشکی بالعیان احساس می‌شود.

پس از منا مکه مکرمه به دلیل شرایط خاص خود از اهمیت خاصی برخوردار است و باید مدینه منوره را در درجه سوم اهمیت قرار داد.

در هر حال لزوم وجود تیم پزشکی با تجربه و با تجهیزات کامل، بر کسی پوشیده نیست و هر چه در این زمینه سرمایه‌گذاری شود به جان

ص: ۴۹

و سلامتی زایر کمک می‌شود و ضریب اطمینان زایر در کشور بیگانه در دوره وانفسا بیشتر می گردد.

مسائل مهم منا: قربانی، تقصیر و رمی جمرات

اشاره

چون مسؤولان عزیز با بیشتر مسائل حج و وظایف مهمّ خود آشـنا هسـتند، بیان تمامی آنها ضرورت ندارد فقط توجه آقایان را به سه مسأله مهم معطوف می‌داریم امید است نکاتی که از نظرتان می گذرد در سالهای متمادی بدان عمل شود و ارزش آموزشهای علمی و راهنمایی‌های بنیادی را در عمل نشان دهید.

قربانی افزون بر آن که جنبه عبادی دارد، دارای بار مالی نیز هست، لذا شرایطی در فقه اسلامی برای آن در نظر گرفته شده است: قربانی باید سالم و بی‌عیب باشد و به سه جزء تقسیم گردد:

الف- سهم خود حاجی

ب- سهم فقرا

ج- قسمتی هم صدقه

«فکلوا منها وأطعِموا القانع والمُعترّ ...» (۱)

«فکلوا منها وأطعموا البائسَ الفقیر»(۲)

«از قربانی خود بخورید و بینوایان شدیدالحال را اطعام کنید.»

۱- حج: ۳۷

۲- حج: ۲۹

ص: ۵۰

توصیه می‌شود از قربانی‌نمودن در مسلخ‌های قدیم و رها کردن آن و ضایع نمودن حقوق فقرا و مستمندان سخت اجتناب گردد. و حجاج راهنمایی شوند در حدّ امکان از کشتارگاههای تمام اتوماتیک استفاده کنند تا گوشت‌ها به مصرف فقیران و افراد مستحق برسد (البته با رعایت تمام مسائل فقهی شیعه و مراقبت در ذبح)

تراشیدن سر (برای حجاج سال اول)

تا به حال رسم بر این بوده که حجاج بعد از قربانی در اطراف دستشویی‌ها و راهرو و چادرها اجتماع کنند تا سر خود را بتراشند و از احرام خارج شوند.

مأموران سعودی در نظافت دستشویی‌ها و راهرو و چادرها برای جلب توجه زایرانِ تازه وارد، اقدامات اساسی معمول داشته ولی بعد از تقصیر، نه تنها دستشویی‌ها دیگر قابل استفاده نیست بلکه محوطه راهروها و دستشویی‌ها بر اثر زیادی موهای پراکنده در هر طرف، منظره‌ای چندش‌آور و بسیار زننده و غیر بهداشتی پیدا می‌کند.

معلوم نیست چرا تاکنون این وضع اسف‌بار، مسؤولان را تکان نداده و در مقام آن نبوده‌اند تا چاره‌ای بیاندیشند و طرحی پیشنهاد کنند که به این وضع ناهنجار پایان دهند.

از شما مدیران و دست‌اندرکاران عزیز می‌خواهیم یک پیش‌بند پلاستیکی تهیه کنید و از زایران مرد بخواهید، به هنگام تقصیر از آنها استفاده کنند و موهای خود را در آن پلاستیک‌ها بریزند و در پایان

ص: ۵۱

پلاستیک را گره زده و در سطل زباله بیاندازند تا این عمل پسندیده رایج شود و دیگر اطراف دستشوییها و راهروها آلوده و رقت‌بار دیده نشود.

با اجرای این طرح، اطراف چادرها و آب‌ریزها نظافت اولیه خود را بازمی‌یابد و سلامت و بهداشت حجاج تضمین می گردد. و زایران خارجی که از کشورهای غربی برای حج می‌آیند، مسلمانان را مورد شماتت و سرزنش قرار نمی‌دهند.

امید است این مسأله بسیار جزئی و در ضمن بسیار با اهمیت از لحاظ نظافت و بهداشت، بعد از این، مورد توجه قرار گیرد و دیگر زایری بخود اجازه ندهد فضا و محیط را آلوده و بدمنظر کند. آری، با یک اقدام بسیار ساده و ارزان، شخصیت و سلامتی حاجی را حفظ کنید.

رمی جمرات

مسؤولان سعودی برای راحتی حجاج در رسیدن به جمرات، مسیر آن را سقف زده‌اند تا حرارت آفتاب حاجیان را نیازارد و سریع و راحت به جمرات برسند، لیکن متأسفانه برخی از کشورها، از این راه که «طریق المشاة» می‌نامند، برای استراحت و خورد و خواب استفاده می کنند و راه را بر آنان که به رمی می‌روند، بسیار تنگ می‌سازند تا آنجا که بسیاری از زایران مجبور می‌شوند از خیابانی که مخصوص عبور وسائل نقلیه است استفاده کنند. و همین امر سبب شده که در هر سال تعدادی از حجاج جان خود را بر اثر فشار جمعیت در لابلای وسائل نقلیه از دست بدهند، بطوری که تلفات این راه در روزهای رمی جمرات بر

ص: ۵۲

کسی پوشیده نیست.

اکنون که دولت سعودی نتوانسته است در این مورد نظمی برقرار سازد و آنان را عملًا از استفاده طریق‌المشاة منع کند، توصیه می‌شود ایرانیان در ساعاتی که اهل سنت رمی نمی‌کنند، اقدام به رمی نمایند تا جانشان محفوظ بماند.

اهل تسنن مقیدند روز اول (دهم ذی‌حجه) از قبل از طلوع آفتاب تا ظهر به رمی جمرات بروند و روزهای دوم و سوم را از ظهر تا غروب.

بنابر این با توجه به مسأله فوق، ضرورت دارد مسؤولان کاروانها زایران خود را روز اول از ظهر تا غروب برای رمی جمرات ببرند.

و روزهای دوم و سوم از صبح تا به ظهر.

ممکن است بیشتر زایران برای آن که زودتر موفق به قربانی و تقصیر شوند تا در نتیجه از احرام خارج گردند و به قول خود آزاد شوند، صبح روز اول به رمی جمرات بروند، مسؤولان محترم می‌توانند توانمندهای جوان را به مسؤولیت خود آنها، صبح بفرستند ولی افراد عادی را عصر ببرند و به آنها تفهیم نمایند که سلامتی و حفظ جانشان مقدم بر اعمال است و تأخیر در اعمال لطمه‌ای به حج آنها نمی‌زند. اگر مسؤولان محترم مسائل اساسی و حیاتی را از ایران بتدریج به زایران خود تعلیم دهند و آنها را به خطرات و مشکلات جانی که در پیش است واقف و آگاه کنند، مسلماً زایر تسلیم می‌شود و با پیروی کامل از دستورات راهنمایان اعمال خود را انجام می‌دهد.

فصل ششم: دانستنیهای لازم در عربستان برای کارگزاران حج و عمره

اشاره

(شامل یک مقدمه و یازده عنوان)* مقدمه

* سفر هیأت عالیرتبه حج ایران به عربستان.

* سفر اعضای هیأت مسکن.

* سفر اعضای تأمین مواد غذایی.

* ترخیص وسائل پزشکی و دارو.

* اجاره محل دفتر ستاد جده در فرودگاه.

* استرداد پلاکهای زرد وسائل نقلیه.

* قرارداد تغذیه زایران در فرودگاه (رفت و برگشت).

* کارت تردد کارمندان فرودگاه.

* تصریح و یا اجازه خاص وسائل نقلیه‌ای که به فرودگاه تردد می‌نمایند.

ص:۵۳

ص: ۵۴

* آماده کردن وسائل نقلیه.

* بکار انداختن تلفن ستادهای مکه مکرمه و مدینه منوره.

مقدمه

اشاره

از آنجا که طبق نظام فعلی، سازمان حج متعهد تهیه کلیه خدمات مسافرت زایران بیت‌اللَّه الحرام است؛ اعم از تهیه گذرنامه، ویزا، بلیط هواپیما، تعیین زمان حرکت، تأمین مسکن، خوراک، حمل و نقل، درمان و پزشکی، امور رفاهی و دیگر مسائل وابسته، لذا ما مصمم هستیم تا با استفاده از تجارب و مشاهدات عینی خود در دفتر نمایندگی، وظایف مسؤولین را در خارج، یکایک متذکر شویم.

امور مقدماتی که در ایران انجام می‌پذیرد، در این نوشتار مورد بحث ما نیست، بلکه فقط بر آنیم تا به تفصیل کارهایی را که در عربستان انجام می‌پذیرد و یا اطلاعات لازمی را که مسؤولین باید از آن مطلع باشند، بیان کنیم امید آن که مسؤولین محترم با درایت کامل، و داشتن اطلاعات لازم، مبتنی بر عملکردهای گذشته، بتوانند وظایف محوله را به خوبی انجام دهند.

نخست ضرورت‌ها را به اختصار بررسی می‌کنیم تا به سهولت بتوان به نتیجه مطلوب دست یابیم.

با توجه به این که عمره از ماه ربیع‌الأول شروع می‌شود و با پایان یافتن ماه شعبان پایان می‌پذیرد، کارگزاران عمره بناچار باید حداقل در ماه صفر مقدمات سه اصل اساسی را بشرح زیر فراهم کنند:

الف: مسکن

مناسب‌ترین وقت جهت بازدید اماکن و دست‌یافتن بر مایحتاج مسکن و امضای قرارداد اجاره، ماه صفر می‌باشد. و حداقل دو نفر جهت یافتن ساختمانهای مناسب و اجاره آن، در ماه صفر باید در عربستان حضور داشته باشند.

ب: تغذیه

تجربه سالهای گذشته در مورد تغذیه و سوابق تلخ واگذاری تغذیه به صاحبان هتل و یا اشخاص دیگر، سازمان را بر آن داشت که تغذیه را به عهده گرفته و خود مسؤول آن باشد. پس باید در بهترین و مناسب‌ترین زمان (ماه صفر) قراردادهای خرید جنس را با شرکتهای وارد کننده دست اول امضا نمود (جنس بهتر، قیمت مناسبتر، شرائط سهل‌تر).

بدیهی است از طریق آگهی و ارسال دعوت‌نامه، باید شرکتهای اصلی وارد کننده اجناس مورد نیاز را، به منظور شرکت در مناقصه و عرضه کالای خود در وقت مناسب دعوت نمود و پس از عقد قرارداد، کالای مورد نیاز را به انبارهای مکه مکرمه و مدینه منوره منتقل ساخت.

ج: حمل و نقل زایران از فرودگاه به فرودگاه

حمل و نقل مسأله‌ای است که با جان و سلامتی افراد در ارتباط است، از این رو اهتمام به این اصل از ویژگی خاصی برخوردار است که

ص:۵۵

ص: ۵۶

نمی‌توان صرفه اقتصادی را ملحوظ داشت و نسبت به آن سهل‌انگاری نمود.

مسافری که تا رسیدن به فرودگاه مهرآباد و یا به فرودگاه شهر خود، مشکلاتی را تحمّل نموده و حدود سه ساعت طول راه را تا جده پشت‌سر گذاشته و پس از رسیدن به فرودگاه جده ساعاتی را در سالن گمرک گذرانده و اکنون می‌خواهد با استقرار در اتوبوس، آرامش از دست رفته خود را باز یابد و با کمال اطمینان و آرامش به مقصد برسد، بدیهی است انتخاب وسیله حمل و نقل دارای اهمیت خاصی است؛ صندلیها باید نرم و با فاصله باشد. اتوبوس از لحاظ شرایط ایمنی (استحکام، راننده مسلّط، شرکت معتبر، مدل جدید و ...) باید سلامتی مسافر را تضمین کند.

با آن که شرکت‌های پیشنهاد دهنده بسیارند ولی مأمور آگاه و مطلعِ سازمان، بهترین شرکت را برمی‌گزیند و راحتی و سلامتی جان هموطنان خود را بیمه می‌کند.

اینها مسائلی است که باید در فرصت کافی و در زمان مناسب، دور از جنجال مسافر، آماده گردد. پس حداقل یک ماه قبل از ورود زائر، مقدمات ضروری یاد شده، باید توسط نیروهای متخصص حاضر در عربستان، آماده گردد.

خدمات جنبی اجتناب‌ناپذیر

از آنجا که تغذیه بر عهده سازمان حج است، باید برای تحویل

ص: ۵۷

جنس از انبار و خرید یخ و سبزی و میوه‌های روز از بازار، یک وانت در اختیار هر یک از هتل‌هائیکه اجاره می‌شود قرار گیرد. و نیز با توجه به این که تجهیزات پزشکی و پزشک‌های اعزامی و داروهای موجود (که این هم خود باید یکی از اصول بشمار آید) پاسخگوی کلیه نیازهای زایران نمی‌باشد و چه بسیار بیمارانی که باید سریع به بیمارستانهای سعودی منتقل گردند. لذا قبل از استقرار زایر، نیروهای خاصی باید وسائل نقلیه را از پارکینگ‌ها خارج کنند و بعد از تعمیرات لازم، آنها را آماده شده در اختیار مسؤولان هتل‌ها بگذارند.

مشکلات زایران در دوران اقامت در عربستان

زایر از آغاز ورود به سالن فرودگاه عربستان، برای کارگزاران عملیات عمره به انحای مختلف مسائلی ایجاد می‌کند بطور مثال:

۱- زایر بدون ویزا و یا با ویزای پایان یافته وارد فرودگاه می‌شود و پلیس او را نگه می‌دارد.

۲- زایر را به خاطر تشابه اسمی، در فرودگاه متوقّف می‌کنند.

۳- تعدادی زایر بخاطر داشتن مواد مخدر، در فرودگاه توقیف می‌شوند.

۴- زایرانی در فرودگاه بیمار می‌شوند که باید آنان را به درمانگاه و یا بیمارستان منتقل نمود.

۵- وسایل و اثاث زایر به فرودگاه نمی‌رسد.

ص: ۵۸

۶- شخصیت‌هایی وارد می‌شوند که باید از آنها استقبال نمود.

۷- در بین راه، گاهی دچار حادثه می‌شوند که باید حضور داشت.

۸- زایر پس از رسیدن به مقصد در شهرهای مکه مکرمه و مدینه منوره، معمولًا با این مشکلات کم و بیش مواجه می‌شود؛ تصادف می‌کند. بیمار می‌شود. به خاطر نداشتن گذرنامه، پلیس او را توقیف می‌کند. به خاطر داشتن دلار تقلبی دستگیر می‌شود. در بین راه گذرنامه خود را گم می‌کند و تقاضای صدور برگ عبور دارد. پول خود را گم می‌کند. وسائلش در بین راه گم می‌شود. در هتل به پول و طلای او دستبرد می‌زنند. از خدمه هتل شاکی است و ...

۹- برخی از تصادفیها و یا بیماران مسن، منجر به فوت می‌شوند و خانواده‌های آنها مصرند که جنازه آنها به ایران فرستاده شود و این خود مصیبتی است بزرگ که هفت‌خان رستم را باید طی نمود!

۱۰- زایر از مدیرش، از تغذیه‌اش، از مسکنش و ... شکایت دارد و ملجأ و پناهگاهی را می‌طلبد تا با بیان مسائل، عقده دل باز کند و راحت شود و صدها مشکل ناخوانده و پیش‌بینی نشده دیگر، که هیچگونه شباهتی باهم ندارند و هر مسأله‌ای، برای خود رنگ خاصی دارد و باید نیروهای مجرب، با درایت به نحو مطلوب به حل و فصل آنها بپردازد.

نکته‌ای مهم

آنچه که بیان شد، در مورد زایر بود، مشکلات دیگری در برابر

ص: ۵۹

مسؤولان برگزار کننده عمره وجود دارد که اگر نگوییم مهمتر از مسائل یاد شده است، دست کمی از آنها ندارد.

و آن مسائل عبارتند از:

۱- اعزام سریع برخی از مدیران، معاونان، آشپزها و کارمندان به دلایل مختلف از قبیل (عدم صلاحیت اخلاقی، بیماری، ضرورتهای خانوادگی، عدم توانایی کار و امثال آن).

۲- اختلافات ناشی از برخورد مدیران ایرانی با مسؤولان هتل‌های عربستان.

۳- عدم تعهد صاحبان هتل به التزامات خود و شکایت مدیران و زایران از آنها، و یا شکایت زایران از عدم امکانات کافی هتل‌ها و نواقص موجود.

۴- در صورت لزوم، تعطیل یک هتل و اجاره کردن هتل دیگر و انتقال زایران به محل جدید مناسب.

۵- عدم تعهد صاحبان شرکت حمل و نقل به وظایف محوّله و شکایت زایران از سرعت، سبقت، عدم توقف در ایستگاه مورد نظر، رعایت نکردن شؤون و حیثیت زایران، عدم حضور اتوبوسها در موقع مقرر (چه برای بردن زایر به مزارات و یا بردن به فرودگاه) و امثال آن.

۶- فاسد بودن برخی از مواد غذایی به هنگام تحویل در طول مدت و یا تغییر کیفیت آنها.

۷- بررسی محاسبات و فاکتورهای رسیده و تطبیق قیمت‌های

ص: ۶۰

مندرج در فاکتور با قراردادها و دیگر مسائل مشابه.

نگاهی گذرا به عملیات حج

با فرا رسیدن ماه شوال:

۱- داروهای ارسالی باید از گمرک ترخیص گردد.

۲- ترخیص تجهیزات پزشکی و ملاقات‌های متعدد با مسؤولان وزارت بهداری در جهت فراهم کردن تسهیلات و امکانات، ضرورت دارد.

۳- کالاهای ضروری کاروانها را باید ترخیص کرد.

۴- نظارت بر حمل به موقعِ مواد غذایی به انبارهای مکه و مدینه طبق جدول و اطمینمان بر مطابقت مواد با قرارداد.

۵- گفتگو و مکاتبه با اداره مخابرات برای وصل تلفن‌ها، تلکس و فاکس.

۶- مذاکره با وزارت کشور و امرای مکه مکرمه و مدینه منوره، در مورد مسائل امنیتی.

۷- با امن مطار، باید در مورد دریافت تصاریح دخول افراد و وسائل نقلیه به محوطه فرودگاه مکاتبه شود.

۸- ستادهای مکه مکرمه، مدینه منوره، جده و بعثه مقام معظم رهبری را باید تجهیز کرد و وسائل لازم را در وقت مناسب خریداری و تهیه نمود.

با فرارسیدن محرم و پایان یافتن حج:

۱- باید بر انبارهای اثاثیه، مواد غذایی اضافی، پارکینگ وسائل نقلیه نظارت داشت.

۲- بدهی‌های تجّارِ مواد غذایی باید پرداخت گردد و مواد اضافی طبق قرارداد مرجوع شود (تسویه کلّی)

۳- مواد غذایی اضافی باید در مکانهای مناسب، جهت استفاده دوران عمره، بطور فنی و دقیق نگهداری شود.

۴- وسایل موجود در انبارهای مکه مکرمه و مدینه منوره و وسائل نقلیه را باید بیمه نمود.

۵- آبونمان تلفن‌ها، فاکس و تلکس دوران حج را باید در مکه مکرمه و مدینه منوره پرداخت کرد.

با فرارسیدن جمادی الاولی و نزدیک شدن سفر هیأت بلندپایه حج:

۱- باید با مکاتبه و ملاقات‌های حضوری، وقت ملاقات را به طور دقیق تعیین نمود و به تهران اطلاع داد.

۲- استقبال و پذیرایی از هیأت شروع می‌شود و باید وسیله ایاب و ذهاب را برای هریک از اعضا آماده نمود.

۳- در مورد ملاقاتهای خصوصی اعضای هیأت با همپایه‌های خود، باید برنامه‌ریزی شود.

ص:۶۱

ص: ۶۲

۴- قراردادهای «النقابه العامه للسیارات»، «مکتب الوکلاء الموحد» و «مؤسسه مطوفین» باید تجدید و امضا شود.

۵- پس از رفتن هیأت، کلیه قراردادها باید تا مرحله نهایی پیگیری شود تا برای زمان حج قابل اجرا گردد.

۶- مقدمات سفر هیأت اجاره منازل مکه مکرمه و مدینه منوره و استقرار آنها در ماههای رجب و شعبان، باید فراهم شود.

۷- مقدمات آگهی مناقصه خرید مواد غذایی موسم حج و دعوت از تجار و گرفتن نمونه در ماه شعبان باید انجام پذیرد.

۸- مقدمات طرح قربانی در مسلخ جدید و امضای قرارداد با مسؤولان بانک اسلامی.

۱- حضور هیأت حج جمهوری اسلامی ایران

اشاره

ابتدا سازمان حج و زیارت، اسامی هیأت شرکت کننده را همراه با عناوین آنها به وزارت خارجه می‌فرستد و زمان اعزام را مشخص می کند.

مدیریت کل خلیج وزارت خارجه گذرنامه‌های هیأت را جهت اخذ ویزا به سفارت عربستان در تهران ارسال می‌دارد. سفارت قبل از دادن ویزا، از وزارت خارجه عربستان کسب تکلیف می کند و پس از هماهنگی‌های لازم با وزیر حج در مورد تاریخ ملاقات، به هیأت ویزا می‌دهد.

ص: ۶۳

روابط عمومی سازمان، تاریخ تعیین شـده را به دفتر نماینـدگی در جده ابلاغ می‌نماید، دفتر نمایندگی سرکنسولگری جده را مطلع می‌کنـد تـا جهت ورود هیـأت از سـالن تشـریفات مکاتبات لازم را انجام دهـد. و نیز به سـفارت ایران در ریاض، تاریـخ ورود هیأت گزارش داده می‌شود تا در سالن تشریفات هنگام ورود هیأت سفیر جمهوری اسلامی ایران در عربستان حضور یابد و در جلسات هم معمولًا سفیر ایران شرکت می‌کند.

سرکنسولگری افزون بر آگاه ساختن مسؤولان تشـریفات وزارت خارجه، جهت هم‌آهنگ نمودن سالن تشـریفات، ورود هیأت را به مسؤولان وزارت حج اطلاع می‌دهد تا نمایندگان وزیر حج در فرودگاه از آقایان استقبال کنند.

هیأت در برخی از ملاقات‌ها به خاطر ضرورت و اهمیت ملاقات، با پرواز خصوصی به جده وارد می‌شوند. در این صورت پروازهای خصوصـی کشورها فقط در فرودگاهی در کنار فرودگاه سـعودی بنام (عربسکو) به زمین می‌نشیند و اعضای هیأت از آن سالن وارد و یـا خـارج می‌شونـد. اما اگر با پروازهای عمومی به عربسـتان وارد شونـد، میهمانان را از سالن تنفیـذی (سالن تشـریفات) طبقه اول فرودگاه داخلی سعودی استقبال می‌کنند.

پس از اسـتقبال آقایـان، اعضـای هیأت را به قصـرالمؤتمرات (لب دریا به نام کورنیش) می‌برنـد و آنجا پـذیرایی می‌کننـد. هیأت در طول مدت اقامت خود، میهمان کشور عربستان سعودی است.

و در پایان مراسم، اعضای هیأت را به مکه مکرمه و مدینه منوره

ص: ۶۴

می‌برنـد. در مـدینه یـا در «قصرالأخضـر» و یـا در «هتـل روبری» (در خیابـان اباذر) و در مکه مکرمه در «قصـر الضـیافه» نزدیک باب عبدالعزیز پذیرایی می‌کنند. و بدیهی است در پایان، از همان سالن بدرقه می‌شوند.

هنگام ملاقات هیأت با هیأت سـعودی، از طرف رئیس هیأت، که همیشه رئیس سازمان حـج می‌باشد، هدایای محلی (شامل کلام‌اللَّه مجید نفیس همراه با قاب خاتم، انگشتر فیروزه، پسته اعلا، تسبیح شامقصود و غیره) به وزیر حج و معاونان و برخی از مسؤولان داده می‌شود، آنها هم متقابلًا به احترام ورود هیأت، در یکی از هتل‌های مجلل جـده، هیأت را به ناهار و یا شام دعوت می‌کنند و در پایان به هریک از اعضا یک جلد کلام‌اللَّه مجید نفیس اهدا می‌گردد.

پیش‌تر که امور حـج و اوقـاف در یـک وزارتخـانه متمرکز بود، وزیر حـج علاـوه بر اهـدای قرآن، یک قطعه از پرده کعبه نیز هـدیه می‌داد ولی پس از جدا شدن امور مساجد و اوقاف از وزارت حج، فقط به اهدای یک جلد کلام‌اللَّه مجید اکتفا می‌شود.

ترکیب هیأت

هیأت معمولًا از افراد زیر انتخاب می‌گردند:

۱- رئیس سازمان حج و زیارت.

۲- معاونت سازمان حج و زیارت در مسأله حمل و نقل.

۳- معاونت سازمان در مسأله منا، عرفات و چادرها.

۴- مسؤول اسکان و اجاره منازل مکه مکرمه.

ص: ۶۵

۵- ذیحساب سازمان.

۶- معاونت وزارت بهداری، که قاعدتاً رئیس هیأت پزشکی حج هم می‌باشد.

۷- معاونت وزارت پست و تلگراف و تلفن.

۸- معاونت (مدیر کل هما) (عملیات پرواز).

۹- مترجم.

۱۰- گزارش‌نویس (تهیه کننده صورت جلسات).

در عربستان، سفیر، سرکنسول و سرپرست دفتر نمایندگی به هیأت ملحق می‌شوند.

اعضای هیأت عربستان

۱- وزیر حج و معاونین اجرایی او.

۲- معاونت وزارت بهداری.

۳- معاونت وزارت پست و تلفن در شؤون مخابرات.

۴- رئیس مکتب الوکلای موحد.

۵- رئیس النقابه العامّه للسیارات؛ یعنی سندیکای ماشین داران.

۶- رئیس مؤسسه مطوفین ایرانی که معمولًا هر دو سال یکبار عوض می‌شود.

۷- مسؤول مؤسسه ادلاء در مدینه منوره.

۸- گزارش نویس.

دستور جلسه

پس از معرفی اعضای هر یک از طرفین متقابل و تعارفات متداوله، رئیس هیأت ایرانی، هریک از مسائل مورد نیاز را؛ از قبیل پزشکی، ترخیص دارو و وسائل پزشکی، ایجاد بیمارستان، درمانگاه در منا و عرفات، مسأله پروازها، اجازه ورود هواپیما، مشکلات مسأله پرواز و تسهیلاتی که سعودی‌ها باید فراهم کنند عنوان می‌کند.

در زمینه مخابرات، اختصاص دادن تلفن‌های اضافی، پیجر، تلکس و ارتباطهای لازم، مورد بحث قرار می‌گیرد. مسأله مقررات دست و پاگیر اجاره منازل، بیشتر وقت جلسات را می‌گیرد. درباره وارد کردن مواد غذایی از ایران و یا کشورهای دیگر نیز بحث می‌شود.

در صورت نیاز به وسایط نقلیه جدید، از وزیر خواسته می‌شود که به مسؤولان ذی‌ربط بنویسد تا آنان اجازه دهند وسایل نقلیه مورد نیاز خریداری گردد.

مسأله گرفتن گذرنامه حاجی و نگهداری آن در مؤسسه مطوّفین هنوز بین طرفین حل نشده است و به دلیل آن که حجاج سایر کشورها بعد از ادای مناسک حج، به دلایل مختلف، تماماً به کشورهای خود برنمی‌گردند و بدون مجوز در عربستان می‌مانند (و انگیزه ماندن برای آنها زیاد است).

وزارت کشور به اجبار قوانینی وضع نموده که گذرنامه همراه حاجی نماند تا به راحتی بتوانند متخلفین را دستگیر و به کشور خود برگردانند و با وضع قوانینی چند، سعی کرده گذرنامه از حاجی جدا شود

ص:۶۶

ص: ۶۷

و فقط در فرودگاه هنگام سوار شدن و بازگشت به وطنش، به او مسترد گردد.

گرچه این مسأله از نظر وزارت کشور عربستان، حایز اهمیت می‌باشد، لیکن برای حمله‌دارها و مسؤولان سازمان حج، مشکلاتی به وجود می‌آورد که صد در صد ترجیح می‌دهند گذرنامه‌ها همراه خود مدیران باشد. زیرا برای گرفتن اتوبوس و حرکت به مدینه منوره برای افراد مدینه بعد، به مراتب از لحاظ صرفه‌جویی وقت و مفقود نشدن گذرنامه و جلوگیری از ازدحام بیش از حد در مؤسسه مطوفین، مصلحت ایجاب می‌کند گذرنامه در اختیار حمله‌دار باشد.

وزارت کشور به وزارت حج دستور داده که به محض ورود کاروان‌ها به مدینه منوره و یا مکه مکرمه، گذرنامه‌ها را تحویل بگیرند و به آنان رسید بدهند.

مشکل جمع شدن گذرنامه‌ها در مؤسسه مطوّفین و مفقود شدن آنها و مسأله پس دادن به موقعِ گذرنامه‌ها، مسأله‌ای است که مرتب با وزیر حج صحبت می‌شود ولی چون به جهات امنیتی، وزارت کشور در این مسأله مداخله مستقیم دارد، هنوز این قضیه حل نشده است و بیشتر وقت جلسه به این امر اختصاص می‌یابد.

مسأله دیگری که در جلسه وزیر، بسیار مورد بحث و گفتگو قرار می‌گیرد، حمل و نقل و مشکلات منا و عرفات و مشعرالحرام است.

عمده مسائلی که با وزیر مطرح می‌شود دو گونه است:

الف- مسائل خصوصی حجاج ایران در عربستان؛ اعم از مسکن،

ص: ۶۸

تغذیه، حمل و نقل، امداد و غیره.

ب- مسائل کلی حجاج (اعم از ایرانی و غیر ایرانی)

از قبیل: بهداشتِ محیط و رعایت مسائل بهداشتی، اشغال نکردن طریق «مشاهٔ» جهت استراحت، امنیت حرمین شریفین، مبارزه با سارقین حرفه‌ای بین‌المللی، آگاهی دادن به زایران در زمینه‌های مختلف، ایجاد نظم و رعایت مقررات رانندگی، درک مشعرالحرام در وقت مناسب، گم نشدن در منا و رسیدن به چادرها در کمال سلامتی و ایمنی، بحث پیرامون وظایف مؤسسه مطوفین، هشیار کردن مسؤولان از درگیریهای مأموران ارشاد سعودی در حرمین شریفین (زیرا با تعصب خاص عمل می‌کنند و به ضرب و شتم و حبس کردن مردم بی‌گناه منتهی می‌شود).

مسأله دیگری که بیان آن حایز اهمیت است و علّت همراه آوردن مسؤولان وزارت بهداری، مخابرات و هواپیمایی را روشن می‌کند این است که در پایان جلسه، هریک از مسؤولان در رشته‌های خود با همتای عربستانی جلساتی منعقد کرده و مسائل فیمابین را بطور دقیق و روشن، مورد بحث قرار می‌دهند و به صورت مکتوب درمی‌آورند و آن را امضا می‌کنند تا در زمان حج مشکلی پیش نیاید و جای ابهامی وجود نداشته باشد.

حتی در مورد حمل و نقل بین شهرها و مشاعر مقدسه، با مکتب الوکلاء و مؤسسه مطوفین جلسات متعددی تشکیل می‌شود.

۲- سفر اعضای مسکن مکه مکرمه و مدینه منوره

نخست اشاره‌ای کوتاه و گذرا به مسأله اسکان زمان حج می‌کنیم تا بیشتر به لزوم سفر اعضای مسکن در ماههای رجب و شعبان واقف گردیم.

با توجه به این مسأله که در زمان حج از کشورهای مختلف اسلامی و حتی از خود عربستان، زایران جهت ادای مناسک حج به این سرزمین سرازیر می‌شوند و محل‌های نزدیک به حرم به سرعت اجاره می‌شود و قیمت‌های اجاره، سرسام‌آور افزایش می‌یابد و دیگر محلی برای سکونت یک میلیون زایری که از کشورهای اسلامی به این بلد مقدس وارد می‌شوند باقی نمی‌ماند، سازمان حج و زیارت جمهوری اسلامی ایران که در کلیه مسائل حج، بین کشورهای اسلامی برگزارکننده حج نمونه و شاخص می‌باشد، باید در مسأله تهیه مسکن هم نمونه باشد و در وقت مناسب، مسکن مورد نیاز را اجاره نماید.

بسیار مناسب است قبل از ورود به بحث مسکن، به کیفیت مسکن سایر کشورها اشاره‌ای شود:

۱- برخی از کشورها؛ مانند سوریه، به دلیل مشکلات ارزی، هرگز تهیه مسکن را به عهده نمی‌گیرند و دولت فقط مقدمات سفر حج داوطلبان را فراهم می‌کند و پیدا کردن مسکن مناسب و اجاره آن بر عهده خود زایر می‌باشد، به این ترتیب که دسته‌های مختلف پس از ورود به عربستان در شهرهای مدینه منوره و مکه مکرمه متناسب با ذوق و امکانات مالی خود به تهیه اجاره مسکن اقدام می‌نمایند.

ص:۶۹

ص: ۷۰

۲- برخی کشورها چون کویت، زایران را بین مدیران کاروان، که از قبل شناسایی و مجاز اعلام شده‌اند، تقسیم می کنند و این حمله‌دارها هستند که متناسب با پولی که از زایر دریافت کرده‌اند، قبل از آوردن حاجیان خود محل مورد نظر را اجاره می کنند.

۳- اکثر کشورها به دلیل آن که: اولّا تغذیه بر عهده زایر است و محل‌های استیجاری به داشتن آشپزخانه، انبار، محل ظرفشویی مجهز، امکانات غذاخوری نیازی ندارد و ثانیاً زایران این کشورها چون اهل تسنن هستند و مقیدند نمازهای پنجگانه خود را در مسجدالحرام و مسجدالنبی بجا آورند، مسؤولانشان سعی می کنند محل‌های استیجاری، نزدیک به حرم باشد و اگر هم ناگزیر قدری دور از حرم اجاره شود، حتماً وسیله نقلیه (اتوبوس) برای ایاب و ذهاب آنها تهیه می کنند.

این گروه به کیفیت مسکن مقید نیستند و تنها به نزدیک بودن آن اهمیت می‌دهند تا بتوانند نمازهای پنجگانه را با جماعت در حرم بجا آورند. با توجه به واگذاری تغذیه به زایر و عدم تقید به شرایط خاص و استفاده از تخت‌های خواب دو طبقه و بهره گیری از حداکثر فضای هر اتاق، به راحتی به محل‌های مناسب خود دست یافته و آن را اجاره می کنند.

اما ایران به دلیل تعهد تغذیه زایر و مجهّز بودن ساختمان به کلیه امکانات طبخ غذا و مقدمات و تبعات جنبی آن و عدم استفاده از تخت‌های دو طبقه، نمی‌تواند در محل‌های نزدیک حرم به ساختمانهای مورد نظر خود دست یابد، از این رو ناگزیر است به دور از

ص: ۷۱

حرم، از یک شعاع خاص به بعد، در محل‌های مناسبی (با رعایت نو و سالم بودن عمارت و نیز بهداشتی بودن آن و جمع بودن همه شرایط مورد نظر) به اجاره مسکنِ مورد نیاز، اقدام نماید.

بر این اساس، این کار فرصت و زمان کافی می‌طلبد تا خانه‌های پیشنهادی را بازرسی و بد را از خوب جدا کنند و ساختمانهای واجد شرایط را بیابند و اجاره نمایند.

ماه مبارک رمضان ماه عبادت است و کارها عملًا تعطیل می‌گردد و از ۲۵ رمضان تا ۱۰ شوال تعطیل سالانه می‌باشد و در نیمه دوم شوال هم تهیه مسکن مشکل است، چون با گستردگی کار و محدودیّت زمان، برنامه به نحو مطلوب انجام نمی‌پذیرد و از طرفی در ماه ذیقعده هم باید برنامه توزیع خانه‌ها بین کاروانها انجام پذیرد و زمان اجاره نیست.

بنابر این، باید در ماههای رجب و شعبان تمامی مسکن مورد نیاز اجاره شود و بین کاروان‌ها از طریق قرعه توزیع گردد.

همه ساله در نیمه دوم جمادی‌الثانی، پس از آمد و رفت هیأت ایرانی، اسامی هیأت مسکن مکه مکرمه و مدینه منوره به وزارت حج و سفارت عربستان در ایران تسلیم می‌گردد تا با دادن ویزا به اعضا بتوانند در اوائل رجب دفاتر کار خود را بگشایند و به وظایف خود عمل نمایند.

بدیهی است تعداد اعضای مسکن مکه مکرمه دو برابر اعضای مسکن مدینه منوره می‌باشد چون در زمان معین تمام حجاج باید در مکه مکرمه حضور به هم رسانند، در حالی که از ساختمانهای مدینه

ص: ۷۲

منوره چندین نوبت استفاده می‌شود.

تعقیب کلیه مسائل مربوط به سفر هیأت اجاره مسکن، بر عهده دفتر نمایندگی است.

۳- سفر هیأتِ تهیه مواد غذایی

یکی از ویژگیهای سازمان حج و زیارت ایران که آن را از تمامی کشورهای اسلامی ممتاز ساخته، تغذیه زایر است؛ اعم از مکه مکرمه، مدینه منوره و منا و عرفات.

کشورهای اسلامی مسأله خوراک زایر را به خود زایر سپرده‌اند و به هیچ وجه خود را گرفتار و درگیر مسائل خوراک زایر نکرده‌اند و از این جهت تعداد عوامل خدماتی آنها در مقایسه با ایران بسیار ناچیز است.

کشور اندونزی با داشتن ۱۶۰ هزار زایر (در حج ۱۴۱۴) برای هر پرواز یک رئیس تعیین می‌کند و چون تغذیه ندارند، به آشپز، ظرفشوی، آبدارچی، خدمه، کدبانو، معاون، آشپزخانه مجهّز، انبار، وانت جهت تحویل بار، و در طول سال انبار جهت نگهداری وسائل، بیمه کردن آنها، حارس و هیأت نیاز پیدا نمی‌کنند.

گذشته از اینها، هیأتی نیز جهت خرید مواد غذایی از طریق مناقصه به عربستان نمی‌فرستند و بالطبع بازرسان و سرباز رسانی هم جهت کنترل مدیران و مواد غذایی و غذاهای طبخ شده ندارند و در نتیجه مسؤولان بهداشت هم برای آنان نقشی نخواهند داشت.

ص: ۷۳

در هر حال، سالهای پیش، رسم بر این بود که مسؤول خرید مواد غذایی، به همراه یک مترجم و یک حسابدار در ماههای شعبان، رمضان و احیاناً شوال به عربستان می‌آمدند و به تجارتخانه‌های مختلف و فروشندگان مواد غذایی دست اول، مراجعه نموده و اجناس مورد نیاز را خریداری می‌کردند و طبق جدول زمان‌بندی شده نسبتاً دقیق، از تجار می‌خواستند تا اجناس خریداری شده را به انبارهای آنها در شهرهای مکه مکرمه و مدینه منوره منتقل کنند، لذا جهت توزیع مواد خشک در شهرهای مکه و مدینه انبارهای بزرگ اجاره می‌کردند و هیأت توزیع مواد غذایی در هر یک از این دو شهر مستقر می‌شدند.

مجموع این دو هیأت، حدود یکصد و پنجاه نفر بودند و همچنین برای مواد گوشتی و اجناسی که باید در سردخانه نگهداری شود، سردخانه‌ای مجهّز اجاره می‌کردند و افرادی را بر آن می‌گماردند. تو خود حدیث مفصل بخوان از این مجمل.

اما سرانجام این روش منسوخ شد و با اجرای طرحهای مختلف، سازمان حج بر آن شد آن نظام را بکلی دگرگون کند و نظامی جدید، جایگزین نماید تا ضریب اطمینان در تهیه جنس بهتر و ارزان‌تر، بیشتر گردد.

روش جدید از سال ۷۱ به صورت آزمایشی آغاز شد (سال ۷۰ به خاطر نداشتن فرصت کافی برای اجرای طرح جدید، طبق همان سبک سالهای پیش از قطع رابطه، عمل شد)

در سالهای ۶۷، ۶۸ و ۶۹ که رابطه سیاسی ایران و عربستان قطع

ص: ۷۴

گردید، مجال اندیشه و طرح جدید نبود و هیچیک از مسؤولان نمی‌دانستند چه وقت رابطه برقرار می‌شود تا بتوانند طرحی جدید در مورد مسائل حج پیشنهاد کنند و به مرحله اجرا بگذارند.

در فروردین سال ۱۳۷۰ که رابطه سیاسی بین ایران و عربستان مجدداً برقرار شد، فقط مسؤولان می‌توانستند برنامه‌ای را که در مدت سه سال زیر و رو شده و مشکلات فراوانی از آن بجای مانده و آنان را با انبوه مسائلی بغرنج مواجه ساخته، نظم دهند و راهها را هموار کنند. از این رو برای اجرای طرحی نو، مطلقا مجالی نبود و فقط بر آن بودند که حداقل بتوانند حج را مطابق سالهای پیشین برگزار کنند و ۱۲۰ هزار زایر را روانه بیت‌اللّه الحرام نمایند.

ستاد مسکن با وقت اندکی که داشت، هم باید منزل حجاج خود را اجاره می‌کرد و هم خانه‌هایی که برای چند سال اجاره کرده بودند و اجاره آنها پرداخت نشده بود، به نحوی فیصله می‌داد و همچنین وسائل کاروانها با گذشت سه سال در انبارهایی که نه اجاره آنها پرداخت شده و نه قدرت سرکشی به آنها را داشتند معلوم است که در چه وضعی قرار داشت و باید با فرصت و حوصله، کمبودها و کاستی‌ها و کسری‌ها تأمین می‌شد و با صاحبان انبار به نحوی کنار می‌آمدند.

البته اکنون در مقام بیان مشکلات بعد از قطع رابطه نیستیم ولی با این مقدمه کوتاه می‌خواهیم جلو هر گونه پیشنهاد و اعتراض را بگیریم و با صراحت بگوییم: بعد از قطع رابطه، چاره‌ای جز دنبال کردن مسائل حج، مطابق سالهای قبل از قطع رابطه، نبود. بنابر این مسأله تغذیه زایر

ص: ۷۵

و تهیه مواد غذایی و گرفتن انبار و سردخانه و آوردن عوامل خدماتی به عنوان «ستاد تغذیه» در شهرهای مکه مکرمه و مدینه منوره طبق سالهای پیش عمل شد. اما از سال ۱۳۷۱ وضع تا حدّی تغییر کرد.

در سال ۷۱ با یک شرکت خصوصی قراردادی امضا شد که مواد غذایی را تهیه کند و با عوامل خدماتی خودش در انبارها و سردخانه‌هایی که با نظارت سازمان اجاره می‌کند در اختیار مدیران کاروانها بگذارد. این طرح به عنوان «پیش درآمدی بر تغییر نظام پیشین» لازم و ضروری بود ولی اشکالاتی در بر داشت که سبب شد مسؤولان سازمان حج با توجه به آن اشکالات، زمینه را برای سال ۱۳۷۲ بطور کامل آماده کنند و از هر لحاظ طرح را کامل نمایند.

در سال ۷۲ هیچ قراردادی با کسی امضا نشد و در عوض گروهی به سرپرستی مدیر کلّ امور رفاه جهت خرید مواد غذایی در ماه شعبان به جدّه آمدند.

البته قبل از عزیمت آقایان، دفتر نمایندگی کلّیه تجار دست اول را شناسایی کرد و آنها را دعوت به شرکت در مناقصه نمود و جدول مواد غذایی مورد نیاز را با خصوصیات و مقدار هر یک، برای آنها از طریق فاکس فرستاد.

لازم به یادآوری است که در این سال قسمت عمده مواد غذایی را شرکت «ابا روزینی» برنده شد.

شرکت مذکور با کمک عوامل خدماتی خویش در شهرهای مکه و مدینه مواد خشک و گوشتی را توزیع کرد و باید پذیرفت که این طرح

ص: ۷۶

نسبت به سال ۷۱ که سال آزمایشی در تغییر نظام توزیع مواد غذایی بود نسبتاً با موفقیت اجرا گردید.

اما برای سال ۷۳ بر اثر تجارب به دست آمـده در سالهای ۷۱ و مخصوصاً ۷۲، هیأت در ماه شـعبان به جده آمد. در این سال ابتدا در روزنامه «المـدینه» صـفحه چهار، آگهی سازمان درج گردید، در نتیجه قیمتها بهتر و مناسب‌تر از سال قبل عمل شد و مراکز توزیع به عهده خود فروشندگان واگذار گردید و دیگر سازمان در مقام تهیه انبار و سردخانه و گرفتن نیروی انسانی نبود.

به جرأت می‌توان گفت که بـا اسـتفاده از تجارب گذشـته، طرحی که از سال ۷۳ به اجرا گذاشـته شد، تا کنون موفق‌ترین طرح تهیه مواد غـذایی است؛ زیرا تجربه نشان داد که سازمان نبایـد امکانات و اختیارات خود را دربست به فرد یا مؤسـسه‌ای واگذار کند و در مقـام عمل و روبرو شـدن با مشـکلات و کاستیها، راه فرار نداشـته باشـد و مجبور شود کاستیها وتلخی‌هارا تحمل کرده و راهی برای تأمین رضایت زایران نداشته باشد.

و در این صورت بـا در اختیـار داشـتن کلیه امکانات، به نحو احسن خریـد می‌کنـد. خرج می‌کنـد و با رضایت کامل زایر، کار را به گردش درمی‌آورد و بحمداللّه سال ۷۳ به بعد مزایا برخوردار بود و امید است در سالهای آینده بهتر و عالی‌تر برگزار گردد.

۴- ترخیص وسایل پزشکی و دارو

هیأت پزشکی جمهوری اسلامی ایران همه ساله بر حسب تعداد

ص: ۷۷

زایری که به عربستان می‌آید، دارو از ایران به عربستان می‌آورد؛ زیرا قیمت دارو در عربستان نسبت به ایران فوق‌العاده گران است و مصلحت ایجاب می‌کند که داروی مورد نیاز در درمانگاهها و بیمارستانهای خود را با کسب موافقت قبلی از مقامات سعودی، به جده و از آنجا به انبارهای مکه مکرمه و مدینه منوره انتقال دهد.

در این راستا در ماه جمادی الثانی مسأله انتقال دارو مطرح می‌شود و مقامات وزارت بهداری از هیأت عالی‌رتبه حج ایران می‌خواهند که صورت داروی مورد نیاز، با اوصاف لازم را رسماً به مسؤولان وزارت بهداری عربستان تسلیم نمایند تا پس از مطالعه و بررسی، به گمرک اعلام کنند که ورود این اقلام دارو از طرف ایران به عربستان بلامانع است.

آنچه تاکنون گفته شد، همه ساله عمل شده است و در ماه شوال با یک یا دو پرواز خاص (هواپیمای باری) داروهای لازم به عربستان منتقل می‌گردد و هیأت پزشکی نیز در ماه شوال، کارمندان فنی مورد نیاز را از طریق سوریه به جده اعزام می‌کند. گروه با استقرار در ستاد جده و استفاده از امکانات دفتر نمایندگی و سرکنسولگری، به ترخیص داروها و انتقال آنها به انبارهای مکه مکرمه و مدینه منوره اقدام می‌کنند. البته بعضی از سالها علاوه بر دارو، نیاز به تهیه بعضی از وسائل پزشکی دارند و به جای آن که از ایران وارد کنند از شرکتهای بزرگ فروشنده در خارج، خریداری می‌کنند و ارز آن از طریق دفتر نمایندگی به شرکت مورد نظر حواله می‌شود.

ص: ۷۸

آنها هم پس از دریافت دستور، اجناس خریداری شده را به آدرس جدّه، هیأت پزشکی سازمان حج حمل می‌کنند و پس از رسید حواله، کارمندان هیأت پزشکی با کمک اعضای دفتر نمایندگی نسبت به ترخیص آن اقدام می‌نمایند.

گفتنی است که طبق معمول باید حقوق گمرکی اینگونه اجناس پرداخت گردد ولی چون این اجناس جهت تجارت و فروش و کسب درآمد نیست و تنها برای استفاده عموم به صورت رایگان توزیع می‌شود گمرک اوراق خاصی را به نماینده هیأت پزشکی مبنی بر «اعفاء» پرداخت مالیات می‌دهد و با کمک سرکنسولگری و امضا و مهر سرکنسولگری، آن را تکمیل می‌نماید و سپس سرکنسولگری آن را به سفارت در ریاض می‌دهد و آنها به وزارت خارجه ارسال می‌دارند.

وزارت خارجه پس از مهر و امضای اوراق، خطاب به مسؤولان گمرک در جده می‌نویسد: هیأت پزشکی از پرداخت مالیات و عوارض معاف می‌باشد.

لذا تا «اعفاء» تهیه و مهر و امضا نشود و دستور وزارت خارجه عربستان در ریاض خطاب به مسؤول گمرک جده صادر نگردد، اجناس آزاد نمی‌شود و در گمرک باقی می‌ماند.

مسؤولان امور باید در طول زمان به خاطر داشته باشند که تهیه «اعفاء» شرط اساسی برای ترخیص کالاهای طبی می‌باشد و طی مراحل قانونی آن، به شرحی که بیان شد، الزامی است.

۵- اجاره محل دفتر ستاد جده در فرودگاه

بیشتر کشورها در کنار دفاتر خدماتی عربستان سعودی، که عمده‌ترین آن را دفاتر «مکتب الوکلاء الموحد» تشکیل داده، دفتری جهت رسیدگی به امور حجاج خود اجاره می‌کنند. اجاره این محل‌ها بر مبنای هر متر مربع یکهزار و دویست ریال سعودی است. هر سه سال یکبار، در ماه شعبان، مطعم‌ها، دکاکین تجاری، دفاتر بانکی و دفاتر ستادی تعیین و از طریق مزایده اجاره داده می‌شود.

سازمان حج و زیارت جمهوری اسلامی، نظر به خدمات وسیعی که عهده‌دار شده است، جهت رفاه زایران ایرانی و رسیدگی به امور آنها به هنگام ورود و یا برگشت، محل مناسبی را مقابل دربهای خروجی ۱ و ۲ و یا ۳ و ۴ اجاره می‌کند.

در این محل، اعضای ستاد، مسؤولان بهداشت، کادر پزشکی و همچنین اعضای اعزامی از وزارت امور خارجه، جهت حلّ مشکلات زایران و یا صدور برگ عبور برای زایرانی که گذرنامه آنها مفقود می‌شود، استقرار می‌یابند و باید گفت که در اختیار داشتن محل مناسب، به هر قیمتی که باشد برای سازمان ضرورت دارد.

و این محل باید از لحاظ تلفن، فاکس و وسائل اداری مجهز باشد و تاکنون موفق بوده و نقص و کسری در آن مشاهده نشده است.

پس از تنظیم اجاره‌نامه و پرداخت اجاره و دریافت کلیدها، نوبت به تجهیز دفتر می‌رسد. کلیه وسائل دفتری؛ از قبیل میز، صندلی، پرچم، بلندگو، حصیر، وسائل پذیرایی و غیره از ستاد جدّه به این دفتر منتقل

ص:۷۹

ص: ۸۰

می گردد تا برای استفاده کارمندان اعزامی قابل استفاده باشد، البته دستگاههای تلفن را از طرف خود فرودگاه می‌آورند و نصب می کنند.

بدیهی است در پایان عملیات حج، به هنگام تخلیه آخرین دسته زایران ایرانی، تمام وسائل موجود در دفتر باید به دفتر شهر منتقل گردد.

و کلید دفتر، با دستگاههای تلفن تحویل گرفته شده، به واحد مخصوص خود در فرودگاه تحویل داده می‌شود. برق مصرفی به عهده موجر است ولی بهای تلفن بر عهده مستأجر است که در ماههای بعد فاکتور آن از طریق سرکنسولگری به دفتر جده فرستاده می‌شود و دفتر نمایندگی از طریق چک مصدّق به حسابداری فرودگاه می‌پردازد.

۶- استرداد پلاکهای زرد

پیش از سالهای ۶۷، ۶۸ و ۶۹ (که در این سه سال رابطه قطع بود) خرید وسائل نقلیه مورد نیاز با موافقت وزارت حج انجام می گرفت.

اداره مرور به کلیه وسائل نقلیه خریداری شده، پلاک سفید می‌داد و در طول سال اعم از حج و عمره و غیره قابل استفاده بود. امّا از سال ۱۳۷۰ اداره مرور از دادن پلاک سفید خودداری نمود و اظهار می‌داشت: طبق دستور وزارت خارجه و وزارت کشور، دادن پلاک سفید به بعثه‌های حج ممنوع اعلام شده، بعثه‌ها باید پلاک زرد داشته باشند، و فقط در زمان حج می‌توانند از آنها استفاده کنند و موظف هستند در پایان مراسم حج، پلاکهای زرد را باز کنند و همراه اسناد (استماره‌ها) به اداره مرور تحویل دهند و سال بعد مجدداً تحویل بگیرند.

ص: ۸۱

دفتر نمایندگی، نخست برای گرفتن پلاک سفید به جای پلاک زرد مقاومت نمود ولی متأسفانه مؤثر نبود و طبق تعلیمات، فقط اداره مرور پلاک زرد می‌داد، مشروط بر آن که آخر ذی‌حجه مسترد دارد.

دفتر وسائل مورد نیاز خود را در سالهای ۷۰ و ۷۱ جمعاً پنجاه دستگاه به شرح زیر خریداری نمود:

سواری ۱۷ دستگاه

وانت ۱۱ دستگاه

مینی‌بوس ۱۴ نفره ۱۲ دستگاه

مینی‌بوس ۲۴ نفره ۵ دستگاه

جمس اسعاف جهت پزشکی ۵ دستگاه

۵۰ دستگاه

ایران در حج و عمره از این دستگاهها استفاده می‌نمود و اداره مرور از طریق وزارت خارجه به سفارت، در ریاض فشار می‌آورد که طبق تعلیمات باید پلاکهای زرد باز شود و همراه سندهای مالکیت به اداره مرور تحویل داده شود.

دفتر نمایندگی نیز با آن که تا سال ۷۳ مقاومت نمود و از تحویل پلاکهای زرد امتناع کرد، سرانجام به دلیل دستور صریح سفارت مبنی بر تسلیم پلاکها و همچنین مزاحمت پلیس مجبور گردید در مهرماه ۱۳۷۳ چهل عدد پلاک زرد را همراه با سند آنها، به اداره مرور تحویل دهد و رسید دریافت کند.

و مسؤول اداره مرور اصرار داشت که حتماً یک ماه قبل از آغاز

ص: ۸۲

مراسم حج، باید از طریق سفارت به وزارت خارجه نامه نوشته شود و استرداد آنها درخواست گردد و اگر در وقت معین نامه رسمی فرستاده نشود در حج بعد ماشین نخواهید داشت. بنابر این مسؤولین محترم این نکته را حتماً به خاطر داشته باشند که از اوایل شوال اقدام نمایند.

تذکر این نکته ضرورت دارد که دفتر نمایندگی برای تحویل ندادن پلاکهای زرد، نامه‌ای به سفارت خود در ریاض تقدیم داشت و در آن ادله خود را به تفصیل بیان کرد و وزارت امور خارجه در پاسخ آن نامه، ده پلاک زرد را برای استفاده در ایام عمره، مجاز اعلام نمود لیکن به اصرار خواستار آن شد که هرچه سریعتر بقیه پلاکها مسترد گردد.

و در نتیجه دفتر نمایندگی ده وسیله مورد نیاز خود را نگهداشت و پلاکهای چهل دستگاه دیگر را همراه با سندهای آنها به اداره مرور تحویل داد.

۷- قرارداد تغذیه فرودگاه

با توجه به کثرت جمعیت حجاج ایران و با توجه به این که در بین راه جده- مدینه قهوه‌خانه‌های موجود ظرفیت و کشش تغذیه دادن روزانه بین پنج تا شش هزار زایر ایرانی را ندارند و با علم به این که تمامی زایران کشورهای اسلامی همین مسیر را طی می‌کنند و آنها هم به استراحت بین راه و تغذیه و نوشابه احتیاج دارند، مسلماً به لحاظ حفظ سلامتی ورعایت مسائل بهداشتی، مصلحت‌نیست از قهوه‌خانه‌های بین راه استفاده شود علاوه بر آن که اصلًا قهوه‌خانه‌های بین راهی چنین

ص: ۸۳

آمادگی را ندارنـد، لـذا ضـرورت ایجاب می‌کند که مسؤولان سازمان حج از پذیرایی بین راه صـرف نظر کنند و زایران خود را در فرودگاه پـذیرایی نماینـد؛ زیرا برای گرفتن اتوبوس ناگزیر بایـد ساعت‌ها به انتظار بنشـیند، پس چه بهتر که در این فرصت با غـذای ایرانی که توسط طباخان ایرانی آماده شـده، پـذیرایی شونـد و بعد از کمی استراحت نوبت آنها هم می‌رسد، تا از وسائل نقلیه آماده خود استفاده کنند و راهی مدینه منوره و یا جحفه (میقات) شوند.

در فرودگاه وسایل پذیرایی از قبیل کلمن آب سرد، کلمن چای، حصیر برای نشستن و دیگر وسائل لازم از قبل آماده شده است.

چنـد سال قبل، برای پـذیرایی زایران، از هر کاروانی یک یا دو نفر زودتر وسائل خود را از مـدینه منوره می‌آوردند و از زایران خود پـذیرایی می‌کردنـد. تـا این که مسؤولاـن متوجه شدنـد، این کـار مشـکلات زیـادی را در بر خواهـد داشت و بایـد برنامه دیگری را پیش‌بینی کنند تا زحمت کمتری داشـته باشد و از لحاظ هزینه نیز مقرون به صـرفه باشد، لذا آن طرح بطور کلی برچیده شد و برنامه جدید جایگزین آن گردید.

لذا تصـمیم بر آن شد که گروه سـتاد تغذیه فرودگاه و شـهر جده از اواخر شوال یا اول ذیقعده به عربسـتان وارد شوند و تغذیه سـتاد جده و فرودگاه را باهم آماده کنند.

توجه به این نکته ضـروری است که دولت عربستان محل‌های تجاری و کسبِ فرودگاه را به غیر سعودی‌ها اجاره نمی‌دهد ولی محل بعثه‌ها را به اجبار به دولت‌های اسلامی و سازمانهای حج، به اجاره

ص: ۸۴

واگذار می‌کند. برای حل این مشکل، سازمان حج در وقت مناسب، در ماههای رمضان و شوال، با افرادی که به مبنی‌الحجاج رفت و آمد می‌کنند و محل مناسبی را اجاره می‌نمایند، قراردادی امضا می‌کند، آنها نیز با اطمینان خاطر، محل‌های مورد نظر را از دولت سعودی از طریق مقامات اداری (به صورت مزایده) ادارهٔ‌المطار اجاره می‌کنند و محل را با وسائل مورد نیاز از قبیل میز و صندلی و وسائل لازم دیگر تجهیز می‌کنند. دیگهای بزرگ متعدد، گازهای بزرگ، حصیر، پرچم، پایه و غیره آماده می‌کنند و مقدمات تغذیه روزانه پنج تا شش هزار نفر آماده می‌گردد. گفتنی است که در قسمت تغذیه فرودگاه، تاکنون به دو صورت عمل شده است:

۱- طرف قرارداد تمامی مواد اولیه را تهیه می‌کند، فقط طبّاخان ایرانی طبخ می‌کنند و کارمندان ایرانی در امر پذیرایی کمک می‌کنند و سازمان سرانه به طرف قرارداد، پول می‌دهد.

۲- طرف قرارداد، مال الاجاره پرداختی خود را با درنظر گرفتن درصد مناسبی، از سازمان دریافت می‌کند. در اینجا سازمان خود متعهد خرید مواد اولیه و آوردن آنها به فرودگاه می‌شود.

تجربه نشان داده است که طرح دوم از لحاظ مالی به مراتب به سود سازمان می‌باشد ولی مسؤولان برای پیاده کردن این طرح مسلماً زحمت بیشتری را تحمل می‌کنند و استراحت کمتری دارند. در هر حال هر دو طریق تاکنون اجرا شده است (تا پایان ۷۲) ولی برای حج سال ۷۳ به علت تقلیل تعداد زایران برنامه غذایی فرودگاه تغییر یافت.

ص: ۸۵

بعد از واقعه خونین ششم ذی‌الحجه ۱۴۰۷ و کشتار ایرانیان در نزدیکی پل حجون (در حدود چهارصد نفر) به پیشنهاد عربستان، وزرای کشورهای اسلامی و بخصوص کشورهای عربی در عمان اجتماع کردند و تصویب کردند که به دلائل افزایش جمعیت کشورهای اسلامی و محدودیت زمانی اعمال حج و محدودیت امکنه منا و عرفات، همه ساله از هر کشور اسلامی بیش از ۱۱۰۰۰ جمعیت آن کشور به حج راه داده نشود (یعنی از هر یک میلیون جمعیت فقط یکهزار نفر حداکثر می‌توانند به حج مشرف شوند) و چون رابطه سیاسی ایران و عربستان بعد از این واقعه خونین قطع گردید و پس از سه سال مجدداً برقرار شد، عربستان اجازه داد ایران تعدادی را که در طول سه سال قطع رابطه به حج اعزام نکرده بود، در طول سالهای ۷۰، ۷۱ و ۷۲ اضافه بر سهمیه مقرر، به حج ببرد.

لذا در سالهای فوق به جای هر سال ۵۵ هزار، ۱۱۰ هزار حاجی راهی حج می‌کرد و حدود هفت هزار به عنوان عوامل خدماتی و ستادهای مختلف همراه کاروانها اعزام می‌داشت. ولی از سال ۷۳ از طریق شخص ملِک و وزیر جدید حج کتباً ابلاغ شد، سهمیه زایر ایران برطبق مصوبه وزیران خارجه کشورهای اسلامی در عمان، نسبت به جمعیت ایران که آمار رسمی آن در سال ۷۰، ۵۵ میلیون اعلام شده، فقط ۵۵ هزار زایر می‌باشد.

بخاطر نصف شدن تعداد سهمیه از طرفی و به انتظار بودن ۴۸۰ هزار نفر زایر ثبت نام کرده بعد از ده سال از طرف دیگر، سازمان حج

ص: ۸۶

و زیارت تصمیم گرفت به انحاء مختلف از عوامل خدماتی ستادها بکاهد و طرحی را پیاده کند تا نیرو از ایران کمتر اعزام نماید، و بحمداللَّه عملًا موفق گردید.

۸- کارت تردد کارمندان فرودگاه

پس از اجاره دفتر فرودگاه و تجهیز کردن آن، بایـد برای ایاب و ذهاب کارمنـدان به محوطه فرودگاه، به یک مجوز قانونی دست یافت تا بـدون دغـدغه خاطر و با کمال اطمینان و وقار و بـدون مزاحمت پلیس، کارمنـدان بتواننـد از شـهر به محل کار خود حاضـر شوند و در پایان مراجعت نمایند.

طبق مقررات عربستان، هر کس بخواهـد در زمان حج (ماههای ذیقعده و ذیحجه) به مبنی‌الحجاج وارد شود، باید کارت مخصوص ورود به فرودگاه (تصـریح) را داشـته باشد. بدیهی است حفظ امنیت فرودگاه در حساس‌ترین زمان تراکم جمعیت، چنین مقرراتی را ایجاب می‌کند.

بر ایـن اسـاس، اسـامی کارمنـدان مـورد نظر، از طریـق سـرکنسولگری به وزارت امـور خـارجه فرسـتاده و تقاضـا می‌شـود برای آنها «تصریح» (کارت مخصوص ورود به فرودگاه) صادر گردد.

معمولًا وزارت خارجه با تمامی اسامی پیشنهاد شده موافقت نمی‌کند و پاسخ می‌دهد فقط برای ۱۵ نفر تصریح صادر می‌شود، آنگاه اظهار نظر خود را به قسمت امن فرودگاه می‌فرستد و این قسمت نامه

ص: ۸۷

وزارت خارجه را به قسمت «اصدار التصاریح» (۱)می‌فرستد.

نماینده سرکنسولگری برای تعقیب مسأله، به قسمت تصاریح رفت و آمد می‌کند تا برای تمامی اسامی پیشنهاد شده، کارت بگیرد ولی مسؤول به او پاسخ می‌دهد وزارت خارجه با یک‌دهم تعداد پیشنهادی شما موافقت کرده است. او برمی‌گردد و ماجرا را نقل می‌کند، دفتر سازمان هرگز با یک دهم موافقت نمی‌کند، چون کارمندان اعزامی وزارت خارجه مستقر در فرودگاه، کادر پزشکی جهت استقرار در درمانگاه فرودگاه، مأموران تغذیه فرودگاه، کارمندان حمل و نقل، کارمندان دفتری، مأموران پذیرایی دفتر فرودگاه، کارمندان بانک مستقر در فرودگاه، از یکصد نفر تجاوز می‌کند و اصولًا فلسفه اجاره دفتر در فرودگاه و پرداخت مبلغ گزاف به عنوان مال‌الإجاره فرودگاه حضور کارمندان مختلف را می‌طلبد و بدون حضور افراد ضروری مورد نیاز، اداره زایران امکان‌پذیر نیست.

لذا تاکنون چنین عمل شده که دفتر نمایندگی از نامه وزارت خارجه به قسمت امن فرودگاه صرف‌نظر می‌کند و مستقیماً به امیر ماجد امیر مکه مکرمه نامه می‌دهد و ماجرا را مستدلًا بیان می‌کند و سرانجام با گرفتن موافقت امیر مکه مکرمه برای کارمندان مورد نظر کارت ورود به نام تصریح صادر می‌شود.

برای صدور تصریح، مشخصات فرد از روی گذرنامه و حضور

۱- آدرس دقیق اصدارالتصاریح: قبل از رسیدن به بوابه ۱۷، آخرین در ورودی فرودگاه، دست چپ، یک خیابان فرعی دیده می‌شود که در اوائل همان خیابان، تابلو اصدارالتصاریح به چشم می‌خورد.

ص: ۸۸

خود او ضروری است (قبل از صدور تصریح مسؤول این اداره به تعداد متقاضی تصویب شده، کارت مخصوص می‌دهد تا مشخصات خواسته شده در این کارت درج شود).

بنابر این پیشنهاد می‌شود حتماً اواخر شوال و یا حداکثر اوائل ذیقعده، اسامی و مشخصات کلیه کسانی که قرار است به فرودگاه رفت و آمد داشته باشند، آماده کنند و مکاتبات را زودتر شروع کنند، نامه‌نگاری به امیر مکه مکرمه فراموش نشود، پیگیری مداوم مسأله نقش مؤثری را دارد، مسلم است بدون کارت وارد شدن ذلت دارد و باید هر روز با پلیس خاضعانه و با تقاضا و التماس داخل شد. هرگز این عمل صحیح نیست پس باید سریعاً تصریح گرفت.

۹- تصریح وسائل نقلیه جهت تردد به فرودگاه

همچنانکه ورود اشخاص به بوابه ۱۷ (درب ورودی محوطه فرودگاه حجاج) منوط به داشتن کارت تصریح است، ورود وسائل نقلیه هم به داشتن مجوز (به نام تصریح) نیازمند است.

بنابر این باید در اوائل ذیقعده مشخصات کامل رانندگان شامل:

نام، نام پدر، لقب، شماره گذرنامه و مشخصات وسائل نقلیه شامل:

سواری، وانت، مینی‌بوس، رنگ، شماره پلاک و ... همراه با فتوکپی گواهینامه رانندگی آنها آماده گردد تا از طریق سرکنسولگری به وزارت خارجه فرستاده شود. (در اینجا گواهی‌نامه‌های بین‌المللی نیز معتبر است و نیازی به داشتن گواهینامه سعودی که آن را «رخصهٔ قیاده» می‌نامند

ص: ۸۹

نیست)

وزارتخارجه پس از بررسـی و تقلیل تعـداد آنها، نامه را به امن فرودگاه می‌فرسـتد. قسـمت امن فرودگاه، مـدارك را با نظر موافق به قسـمت اصدارالتصاریـح ارسال می‌کنـد و مأموران دفتر نماینـدگی، بایـد جهت گرفتن تصاریح ماشـین‌ها به اصدارالتصاریح مراجعه نمایند.

باز در این مورد تـذکر این نکته ضـرورت دارد که طبق معمول، وزارت خارجه تعداد ماشـین‌های پیشـنهادی را نمی‌پذیرد و با مقدار کمـتری موافقت می‌نمایـد و برعهـده نماینـده دفـتر نماینـدگی است که بـا دادن گز و پسـته و هـدایایی از این قبیـل بـا مسؤولین امن فرودگاه رفاقت و دوستی را برقرار کنند و دوسـتانه تقاضا نمایند تعداد ماشـین تصویب شده نیاز سازمان را تأمین نمی‌کند و به تعداد بیشـتری نیازمنـد اسـت؛ زیرا تعـداد زایران ایران فلاـن مقـدار است و گروه پزشـکی، مـأموران وزارت خـارجه، مـأموران تـدارکات، کارمندان بانك و بالاخره کارمندان سازمان جهت کمك به حمل و نقل زایران، تماماً به تعداد تصریح بیشتری نیازمندند.

بنابر این با بیان این مسائل، باید دوستانه مقدار بیشتری برای ماشین‌ها تصریح گرفت.

توصـیه می‌شود کارها قانونی انجام پـذیرد و هرگز تن به انجام کاری برخلاف قانون و تعلیمات جاری این سـرزمین ندهنـد به تجربه ثابت شـده در انجام امور برخلاف قوانین جاری، جز ذلت و خواری و سـرافکندگی مشاهده نشده و هیچ دلیلی وجود ندارد راهی را که از

ص: ۹۰

طریق قانونی، با کمال عزت می‌توانیم انجام دهیم، بی‌راهه برویم و برخلاف قانون عمل کنیم و پیوسته به عذرخواهی و التماس‌های عاجزانه متوسل گردیم.

به یقین اگر مسؤولین محترم با شناخت قوانین این مملکت، هر کاری را در وقت خود طبق ضوابط و مقررات انجام دهند، در کارها وقفه‌ای حاصل نمی‌شود. بنابر این ضرورت دارد طبق اطلاعات تقدیم شده (در شماره‌های هشتم و نهم) در وقت مقرر جهت گرفتن مجوز برای ورود افراد و وسائل نقلیه اقدام گردد.

۱۰- آماده کردن وسائل نقلیه مورد نیاز

اشاره

بدیهی است برای انتقال بیمار به بیمارستان، آمبولانس مورد نیاز است و برای انجام وظایف روزانه اعضای ستادها، هیأت بازرسان، افراد بعثه، مترجمان و مراجعه مسؤولین به ادارات مختلف احتیاج به سواری است همینطور برای انتقال کارمندان از خوابگاه به فرودگاه و یا کارمندان مسکن، تغذیه و اثاثیه از محل کار به محل خواب و یا حرم، مینی‌بوسهای ۲۴ نفره و یا ۱۴ نفره مورد نیاز است. پس همگان ضرورت لزوم وسائل نقلیه را اذعان دارند و معتقدند بعثه‌های حج در موسم حج باید وسائل نقلیه مورد نیاز را در اختیار داشته باشند.

به دو طریق می‌توان این نیازها را تأمین نمود: ۱- خرید ۲- اجاره در موسم حج و هر یک از دو طریق، محاسنی دارد و معایبی.

اما محاسن:

۱- با مالکیت وسائل نقلیه، نیاز سازمان در زمان حج و عمره هر دو تأمین می‌شود.

۲- با بدنه‌نویسی «بعثةالحج الإیرانیه» بر روی وسائل نقلیه، سازمان افتخار می‌کند که مالك بیش از یکصد دستگاه وسیله نقلیه است.

۳- به هنگام تردد در معابر عمومی شهرهای مکه مکرمه، مدینه منوره و جده تبلیغی گویا به نفع جمهوری اسلامی ایران است و همگان بدین باور می‌رسند که ایران انقلابی از امکانات وسیعی برخوردار می‌باشد و توانسته است تا این مقدار وسیله فراهم کند.

و اما معایب:

۱- ارز و سرمایه مملکت حبس می‌شود.

۲- برای نگهداری آنها باید پارکینگ اجاره نمود، پارکینگ هم حارس و نگهبان می‌خواهد.

۳- برای تعمیر و به کارگیری مجدد، همه ساله باید عده‌ای تعمیرکار به عربستان اعزام شوند.

۴- باید قطعات یدکی برای تعویض و تعمیر خریداری شود.

۵- در طول سال خودروهای متوقف، در برابر حریق و سرقت باید بیمه شود.

ص:۹۱

ص: ۹۲

۶- در موسم حج باید در برابر شخص ثالث بیمه شود.

۷- پلاکهای زرد در پایان موسم حج، بایـد به اداره مرور تحویل گردد و سال بعـد با دوندگی‌های زیاد و پرداخت عوارض، مسترد شود تا ماشین‌ها، مورد استفاده قرار گیرد.

در حـالی که اگر سازمـان نیـاز خود را از طریق اجـاره وسائـل نقلیه تـأمین نمایـد، هیچیـک از خسارت‌هـای یاد شـده متوجه سازمان نمی‌شود، بلکه فارغ‌البال فقط اجاره عادلانه می‌پردازد و خود را درگیر این نوع مشکلات نمی‌نماید.

امـا اکنون که سازمـان مالک است بناچار بایـد همه ساله هیأتی ترکیب از میکانیک، برقکار، صافکار و نقاش اعزام نمایـد تا یکصـد وپنجاه دسـتگاه وسـیله نقلیه خود را از هر لحاظ آماده بهره‌برداری کنـد و بدون اعزام هیأت و آماده کردن وسائل در وقت مناسب به هیچ وجه نمی‌توان از وسائلی که غالب آنها یکسال در پارکینگ مانده استفاده نمود.

اینک ضـرورت دارد به تذکرات فنی میکانیک‌ها برای نگهداری وسائل نقلیه در طول سال توجه شود؛ زیرا رعایت این مسائل باعث بیشتر و بهتر استفاده کردن از وسائل نقلیه می‌گردد و عدم رعایت آنها خطراتی را دربر خواهد داشت.

تذکرات ضروری

۱- وسـیله نقلیـه در حـالت توقـف طولا‌نی، بایـد روی چهارپـایه قرار گیرد که بـا سـطح زمین تمـاس نداشـته و بـاعث فرسـودگی و پوسیدگی تایر

ص: ۹۳

نگردد.

۲- باطری‌ها باید باز و تخلیه شود و بهنگام استفاده شارژ گردد.

۳- باک بنزین باید ۱۴ بنزین داشته باشد، تخلیه کامل باعث فرسودگی موتور می‌گردد و پر بودن بنزین خطر حریق و آتش‌سوزی دارد.

۴- مسؤولان حتماً به این نکته اساسی توجه داشته باشند که اعزام هیأت در زمان عمره، نتیجه مطلوبی ندارد؛ زیرا گروه، کار فنی خود را انجام می‌دهند و می‌روند، آنگاه زمان حج فرد مسؤولی نیست که ماشین‌ها را روشن کند و بدون عیب تحویل دهد. هر کس به سلیقه خود می‌خواهد وسیله مورد نظر را زودتر بردارد و آن را روشن کند و برود، در حالی که اطلاعات کافی ندارد و هجوم افراد، بدون سرپرست، به پارکینگ هرج و مرج به وجود می‌آورد و ناراضی و بدون استفاده باید پارکینگ را ترک کند.

لذا توصیه می‌شود میکانیک‌ها برای تعمیر اساسی در زمان عمره حاضر شوند ولی برای روشن کردن و تحویل دادن، حضور آنها در زمان حج نیز ضروری می‌باشد.

۱۱- بکار انداختن تلفن ستادهای مکه مکرمه و مدینه منوره

همه ساله هنگام ملاقات هیأت ایرانی با وزیر حج عربستان، نیازهای تلفن، فاکس، تلکس و پیجر مطرح می‌شود و با توجه به پذیرش و موافقت وزیر حج و معاونت وزارت پست و تلگراف و تلفن،

ص: ۹۴

معـذلک باید در اوایل ذیقعده قبل از مسـتقر شدن سـتادهای مدینه منوره و مکه مکرمه از طریق سـر کنسولگری، نامه‌ای به مدیر کلّ اتصالات جـده نوشت و از او درخواست نمود بنا به موافقت وزیر حج و معاونت پست و تلفن، خواهشـمند است به مدیران کل اداره تلفن مکه مکرمه و مدینه منوره دستور دهید تلفن‌های درخواستی را به سرعت وصل نمایند تا با استقرار ستادهای مدینه منوره و مکه مکرمه در مراکز خود، وقفه‌ای در کارها ایجاد نشود.

سالهـایی که روابـط حسـنه است، بـا اوّلین نـامه، مراحل اداری سـریعاً انجام می‌پـذیرد و تلفن‌ها وصل می‌شود اما سالهایی که روابط چنـدان رضایتبخش نیست مـدیر کل پاسـخ نامه را نمی‌دهـد، پس از پیگیری‌های زیاد می گویـد: دسـتور داده‌ام مکه مکرمه و مدینه منوره اقدام کند. به مدیر مکه مکرمه و مدینه منوره مراجعه می‌شود، آنها اظهار می‌دارند هنوز از مرکز دستور نرسیده است باید صبر کنیـد. تا مدتی به یکدیگر پاس می‌دهند. بالاخره باید دست به دامان وزیر حج شد که آقا به دادمان برس! مدتی است اعضای سـتاد مدینه آمده‌اند و به کارها مشغول شده‌اند و تلفن‌ها هنوز وصل نشده سرانجام پس از گذشت زمان معتنی‌بهی تلفنها وصل می‌شود.

برای نجـات از این سـر گردانی تصـمیم گرفته شـد در پایـان مراسم حـج، از ادارات تلفن مکه درخواست شود، تلفن‌ها را قطع نکنند بلکه همچنان دایر بماند و سازمان آبونمان را بپردازد که همچنان قابل استفاده برای سال بعد باشد.

ص: ۹۵

با این توصیف که احتمال سوء استفاده از تلفن‌های باز (برای مکالمات خارجی در طول سال) می‌رود، معذلک همه ساله در جلسه ملاقات هیأت ایرانی با وزارت حج، مسأله تلفن‌ها مطرح می‌شود و آنها هم قولهایی می‌دهند ولی در موسم حج عملًا تلفن‌ها از کار می‌افتد و باید رئیس اتصالات صریحاً دستور برقراری آنها را بدهد.

درباره مرکز

بسم الله الرحمن الرحیم

جاهِدُوا بِأَمْوالِکُمْ وَ أَنْفُسِکُمْ فی سَبیلِ اللَّهِ ذلِکُمْ خَیْرٌ لَکُمْ إِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السّلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهلبیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف :دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السّلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :

الف)چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب)تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن سهمراه

ج)تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما ، انیمیشن ، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و...

د)ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه)تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و)راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز)طراحی سیستم های حسابداری ، رسانه ساز ، موبایل ساز ، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک ، SMS و...

ح)همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط)برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی)برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضوری و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت : ۲۳۷۳ شناسه ملی : ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی ، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشاالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳ ، شماره کارت :۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳و شماره حساب شبا : -IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱ ۰۶۰۹-۵۳به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان – خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام -: هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنتِ غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کَرَم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بِدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی‌گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات رایانه‌ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹